ДАБШЫШ УРАГШАА, ДАЛИТА ҮЕТЭН!

...ЫН ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! — 41-дэхи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 139 (10507) | 1964 оной июниин 13, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Улаан-Үдын ЛВРЗ-гэй электромашинын цехэй комсомол-залуушуулай бригадые Михаил Будаев хүтэлбэрилнэ. Түс бригада Буряадай комсомолой 40-жэлэй ойе ажалай амжалтаар угтахын тула шэнэ уялга абаад, тэрэнээ болзорһоонь урид дүүргэбэ. Туйлаһан амжалтануудайнь түлөө комсомолой обкомой бюрогой тогтоолоор Буряадай комсомолой 40-жэлэй нэрэмжэтэ бригадын нэрэ зэргэ республика соогоо түрүүлэн түс бригадада олгогдоо. Бригадир Михаил Будаев багшанарай институдай 3-дахи курсда заочноор һуралсадаг юм.

Зураг дээрэ: М. Будаев.

А. Истоминой фото

ВЛКСМ-эй БУРЯАДАЙ ОБКОМДО, комсомолшууд болон залуушуулда

Областной комсомолой организациин эмхидхэн байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойн гүйсэһэн һайхамшаг үдэртэй дашарамдуулан, республикын комсомолшуудые, бүхы хүбүүд, басагадые Советскэ Союзай Коммунис партиин областной комитет халуунаар амаршална.

Энэ ойн һайндэр Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзда Владимир Ильич Ленинэй нэрые олгоһоор 40 жэлэй ойтой тудаба. Республикын комсомолой организаци Ленинскэ комсомолой отрядуудай нэгэн болоод, областной партиина организациин хүтэлбэри доро, тэмсэл болон ажалай алдарта замаар гаража ерээ.

Буряад ороной комсомолой организацинууд тэрэ одоной үеэр бии болоод, Совет засаг бэхижүүлхэ, арадай ажахые һэргээн байгуулха, һэльбэн хубилгаха, индустри байгуулха, хүдөө ажахые коллективнэ болгохо, соёлой хубисхал бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадаа.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай хүнгүү шэрүүн жэлнүүдтэ республикын комсомолшууд болон залуушуул бүхы совет арадтай хамта гартаа буу барин бодожо, Эхэ ороноо хамгаалалсан, дайсаниие дараха илалта фронт дээрэ ба тыл дотор хангалсаһан байна.

Комсомолшууд болон залуушуул үргэн дабаһатайгаар коммунизм байгуулхын түлөө, КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиндхэбэринүүдые дүүргэхын түлөө тэмсэлшэдэй түрүүшын зэргэдэ хододоо дабшадаг байха юм. Олон мянган залуу хүдэлмэришэд, колхознигууд, инженернүүд, технигүүд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд техническэ дэбжэлтын түлөө, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлэй жэшээ харуулна, хүдөө ажахынгаа үйлэдбэриие ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана.

Залуу хүбүүд, басагадые коммунизмын хэрэгтэ, Эхэ орондоо заха хизааргүй дуратай, үнэн байхаар, марксизм-ленинизмын агууехэ һургаалай, революционно тэмсэлэй баатар ёһо заншалай үндэһөөр, хүдэлмэришэд, колхознигууд болон интеллигенциин шэн зоригто ажалай жэшээ дээрэ хүмүүжүүлхэ, коммунизм байгуулагша бата тэсэбэритэй, эрдэм мэргэжэл түгэс, ажалда дуратай залуу үетэниие бэлдэхэ угаа ехэ, харюусалгатай хэрэгые партимнай Ленинскэ комсомолдо даалганхай. Энэ ушар комсомолой организаци бүхэнэй, ВЛКСМ-эй бүхы областной организациин эдэбхи үүсхэлые улам бадаруулха эрилтэ табина.

Хүбүүд болон басагадай зохёон байгуулхы эдэбхи үүсхэлые саг үргэлжэ дээшэлүүлхыень, залуушуулай дундаһаа коммунис ажалай ударнигуудые, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриин, барилгын ба транспортын, худалдаа наймаанай болон ажалшадые культурна, ажаһуудалай талаарнь хангалгын замай залууршадые, һуралсалай отличнигуудые олоор хүмүүжүүлхыень республикын комсомолой организацинуудые КПСС-эй обком уряална. Коммунизм байгуулагшадай сахиха ёһо заншалай хуули комсомолец бүхэнэй, хүбүүн ба басаган бүхэнэй түхэл шэнжые тодорхойлхо ёһотой. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө промышленностиин, барилгын ба транспортын залуу хүдэлмэришэдэй, мал ажалай ашаг шэмэ бүри ехээр абахын түлөө һаалишад, малшад, мал адуулагшад, хонишод, гахайшадай, баян ургаса туйлахын түлөө механизаторнуудай, таряашадай, кукурузашадай, хартаабхашадай, свёклошодой социалис мүрысөөнэй үүсхэлшэд болохо гээшэ комсомолшуудай нэрэ хүндын хэрэг мүн.

Буряад ороной жара мянган комсомолшуудай отряд өөрынгөө ойн жэлые дайшалхы шэнэ хэрэгүүдээр тэмдэглэхэ, партиин болон арадай ехэ этигэл найдабари харюулха, коммунизмын һаруул һайхан байшан бодхон байгуулхын түлөө тэмсэлдэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадаха байха гэжэ КПСС-эй обком этигэнэ.

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕТ.

ЗАЛУУШУУЛАЙ БҮХЭСОЮЗНА ЛЕНИНСКЭ КОММУНИС СОЮЗАЙ БУРЯАДАЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕДТЭ

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын залуушуул, комсомолшууд, хүбүүд болон басагадта

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Залуушуулай Бүхэсоюзна Ленинскэ Коммунис Союзай Центральна Комитет областной комсомолой организациин тогтоһоор 40 жэлэй ойн алдарта үдэртэй дашарамдуулан, Буряад ороной комсомолшууд болон залуушуулые халуунаар амаршална. Ахир тулюур экономикотой, үзэг бэшэг мэдэхэгүй зонтой, хаанта России гээгдэнги заха хизаар байһан Буряад орон Совет засагай жэлнүүдтэ хүгжэнги промышленность ба хүдөө ажахытай, дээдэ зэргын соёл болбосоролтой, бүхы ажалшад болон залуушуулай зохёон байгуулха ажал, һуралсал эрхилхэ, бэе махабадай ба оюун бодолой бадаралта туйлаха гайхамшаг эрхэ байдал хангаһан), һалбаран хүгжэжэ байгаа республика болонхой. Эндэхи комсомолшууд болон залуушуул республикынгаа бүхы ажалшадтай хамта партиина организациин хүтэлбэреэр КПСС-эй XXII съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө арад бүгэдын тэмсэлдэ хубитаяа горитойгоор оруулжа байна.

ВЛКСМ-эй Центральна Комитет ажал болон һуралсалдаа амжалтануудые туйлахыень Буряад ороной комсомолшуудта, бүхы хүбүүд, басагадта хүсөөд, республикын алдарта залуушуул манай орон дотор коммунизм байгуулхын түлөө тэмсэлдэ саашадаашье Коммунис партиингаа эдэбхитэй туһалагшань байха гэһэн этигэл найдабарияа мэдүүлнэ.

ВЛКСМ-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ.

Ц. ХАМАЕВ
ЗАЛУУ НАҺАН

Бусалма ажалай амисхаал
булгилма шуһандамнай шэнгээтэй.
Буладтал нугаршагүй хаба зориг
зүрхэндэмнай шэрээгээтэй.
Хаана харгы гаргалтайб?
Наран өөдэшье — өөрэгүй.
Хаана хүшэр бэ хэлэгты?
Залуушуул хэзээдэ арсаагүй.
Огсом залуу наһанай
дабхар эршэтэ хүсэн
Ооглоно лэ манииие
орьёл өөдэ шэдэлэн!
Бэлэн бэшэ — хүшэр зам
урдамнай нээлгээтэй.
Бэлдэнэбди бэеэ
бүргэдтэл дээгүүр элихээе,
Элихын түлөө бүргэдтэл
эдир багаһаа хүсэгээ —
Эршэгүйхэн далиха
оэхилнэбди тэсэмгэй.
Урагшаа шэртэһэн нюдэднай —
унтаршагүй зүрхэнэй һүлдэ.
Угаа арюун бодолнай —
үсһөө нангин ходо.

Нарата манай эпохо —
ухаанай сахилһан үе,
Наран тээшэ ракетэ —
омогорхон табиһан үе.
Үргэн замай эхин уруу
үбсүү сэлиһэн залуушуул
Үндэр бодолоор халин,
зэргэдэ түрүү жагсаатай.
Хаана хүшэр бэ хэлэгты?
Хүшэр гэхэгүйбди биднэр.
Ханхинаса дуулалдан,
зэм зэмээ түшэлдэн,
Үглөөнэй Нарантай уралдан
бодоходи үгэр —
Үүрэй толоной хэзээдэшэ
үүлэндэ хушагдахагүйн түлөөдэнь...
Залуу наһан!
Залаагаа задарһан сэсэгтэл.
Залуу наһан!
Дээгүүр ниидэһэн ододтол.
Залуу наһан!
Дуранай хүсэтэ дуран.
Залуу наһан —
сэрэлтэ мүнхэ Наран!

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ

Кремлиин Ехэ ордон соо

МОСКВА, июниин 11. (ТАСС). РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси мүнөөдэр Кремлиин Ехэ ордон соо хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

Нүхэд Г. И. Воронов, Н. М. Шверник, В. В. Гришин болон Л. Н. Ефремовые депутадууд, айлшад халуунаар угтаа.

«РСФСР-эй хүн зониие медицинскэ талаар хангалгын, элүүрыень хамгаалгын ямар байһан тухай, гэрэниие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» республикын Элүүрые хамгаалгын министр В. В. Трофимовай элидхэл тушаа ехэ хөөрэлдөөн болоо. Республикын Верховно Соведэй сессиин зүбшөөн хэлсэлгэдэ гол шухала асуудал табигдаба гэжэ депутадууд үгэ хэлэхэдээ, тэмдэглээ. Тэдэнэр түс түс хизаар, область болон автономито республикада элүүрые хамгаалгын ямараар табигдаһые шэнжэлээ, хүн зондо эмнэлгын талаар туһаламжые саашадань һайжаруулха, медицинскэ наукые хүгжөөхэ талаар тодорхой дурадхалнуудые оруулаа.

Сахалинай областиин экономикодо болоһон ехэ шанадхалгануудай хүн зоной ажабайдалые горитойгоор хүбилгаа гээд «Сахалиннефть» гэжэ нэгэдэлэй урамдалгын мастер депутат **П. Г. Марещенков** хэлээ. Гэр байрын, эдеэ хоолой продуктнуудаар хангалгын улам һайжаржа, эмнэлгын үбшэнһөө һэргылгын туһаламжанүүдай үргэдхэгдэжэ байһан ушар хүн зоной, илангаяа үхибүүдэй бэеын элүүрые бэхижүүлгэдэ һайнаар нүлөөлнэ. Хүйтэ абаха, үйлэдбэри дээрэ үсэгтаха ябадал үсөөрөө, үхибүүдэй дифтери, хүхэ ханяадан болон бусад үбшөөр үбшэлэлгэ эрид ехээр хороһон байна. «СССР-эй хүн зониие медицинскэ талаар хангалые, элүүрыень хамгаалые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой гараһанһаа хойшо элүүрые хамгаалга хүгжөөхын тулада Сахалинда олон юумэн хэгдээ.

Шэнэ промышленна предприятинуудай даргада медицинскэ эмхи зургаануудые барилгые Улаан-Үдэ... зүгэй совнархоз һуулэй жэлнүүдтэ болюулжархинхай. Энэниинь депутат таарууугүй буруу ябадал гэжэ...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

Тарас Григорьевич Шевченкэдэ табигдаһан памятнигые нээлгэдэ зорюулагдажа, 1964 оной июниин 10-да Москвада болоһон митинг дээрэ

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Мүнөөдэр москвагайхид, эдэнтэй хамта бүхы совет хүнүүд энэдэ Тарас Григорьевич Шевченкэдэ табигдаһан памятнигые нээлгэн дээрэ суглараад, манай арад зоной хэрэгтэ гайхамшаг оюун бэлигээ сүм зорюулһан поэт-революционер, поэт-демократ, ехэ уран зохёолшо, агууехэ украин арадай суута хүбүүндэ дуратай, хүндэлдэг байһанаа гаршалан тэмдэглэжэ байна.

Манай арадай гэжэ халаһан ушарни юуб гэхэдэ, украинецууд, ородууд, белорусууд, казахуудһаа гадна, мүн Совет Социалис Республиканудай Союзда нэгэдэһэн олон үндэһэ яһатай улад зон Тарас Григорьевич Шевченкые өөрымнай түрэл, дотын хүн гэжэ тоолодог шуу. Тиимэл ушарһаа энэдэ, манай Эхэ ороной ниислэл хотодо энэ памятнигай табигдаһые харахадаа баярламаар байна.

Социализмын ба революциин агууехэ ажал ябуулагшадта зорюулжа, Москва хотодо памятнигуудые табиха гэһэн правительствын тогтоолдо Владимир Ильич Ленин Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ гар табиһан юм. Тэдэнэйнь дунда Украинын агууехэ кобзариин нэрэ дурдагданхай байдаг. Владимир Ильичэй тэрэ захяань мүнөө бэелүүлэгдэбэ.

Поэдэй түрэһөөр 150 жэлэй ой соёл культурын ехэ баярта һайндэр болгогдон тэмдэглэгдэжэ байна. Ойн баярай эдэ найр ёһолнууд энэ поэдтэй бүхы арадай дурлалгын ехэ жагсаал болоод, тэрэнэй нэрэ алдар, тэрэнэй тухай дурасхаал мүнөө үеын хүн зондо али тухай хүндэтэй байһыень гаршалан харуулаа.

Агууехэ дуушын — Тарас Шевченкын алдар солонь бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ. Тэрэнэй мүнхэ зохёолнууд Советскэ Союзай бүхы арадуудай хэлэнүүд дээрэ, олон оронуудай арадуудай хэлэнүүд дээрэ оршуулагданхай. Шевченкын захяа шүлэгүүд бүхы дэлхэйн арадуудай эб найрамдал, Ажал, Сүлөө, Тэгшэ эрхэ, Аха дүүгэй холбоон, Зол жаргалай түлөө тэмсэлдэ зоригжуулан уряална.

Тарас Григорьевич Шевченко — крепостной таряашанай хүбүүн, өөрөө крепостной хүн байһан. Бага наһанһаа хойшо тэрэ сагай арад зоной бэрхэтэй, үйдхартай байдалые бэеэрээ үзэһэн байгаа. Энэнь Шевченкын үзэл бодолые, хурса бэлигэйнь хүгжэлтые тодорхойлоо. Ородой демократнуудай туһаламжаар эрхэ сүлөө олоод, эрдэмтэй болоһон, тэрэнь оюун бэлигээ дэлгэхэ арга боломжо олгоһон юм.

Шевченко өөрынгөө бүхы зохёолоор крепостнигуудта эсэргүүсэн, хаанта засагта эсэргүүсэн, дарлалтада эсэргүүсэн, арад түмэнэй сүлөөтэ байдалай түлөө эрид шууд тэмсэхыень ажалшан арадые уряалдаг байгаа. Дайсадһаа айдаггүй, тэдэнтэй эрсэхэг зоригтойгоор тэмсэдэг байһан. Шевченкые оршуулшан һахижа, юрын солдат болгон Орско хэрэм хаалта руу сүлөөд, зурахаба бэшэхэ аргыень хаһаалшье, тайлбарилан хэлэйгэ, каторгада зоуу байлгаһан байхадань, хаанта засагай урда һүгэдэн дохёогүй юм. Поэдэй, уран зураашын, сэсэн ухаатай хүнэй зохёолоо бүтээхэ аргыень хаһахайһаа онлоо ехэ баһамжалга, гасалан юу байхаб.

Гэхэдэшье сүлэлгэдэ байхадаашье хаанта хархис засагта эсэргүү тэмсэлээ зогсоогоогүй юм. Тэрэнэй зүрхэ сэдьхэл, зохёол бүтээлынь юрын арад зондо, харилсадаг хүнүүдтээ малша казагуудта, тэрээн шэнги хүндэ хүшэр алба дүүргэжэ байһан хүнүүдтэ дурлал талархалаар нэбтэрэнхэй байгаа.

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

ЕХЭ ЗАМАЙ ШАТАНУУД

„Комсомол манай партиин үнэн сэхэ туһалагша, хүсэн түгэлдэр халаан хэзээ бүхэндэ байгаа, мүнөөшье байһаар"

Н. С. ХРУЩЕВ.

1924

Манай Буряад ороной залуушуул мүнөө ехэ һайндэрөө — 40 жэлэйнгээ ойе тэмдэглэжэ байна. Энэ хугасаа соо Буряадай залуушуул бүхы совет арадтаяа, залуушуултаяа хамта ехэ замай шатануудые дамжан дабшалсаһан намтартай. Энэ ехэ замдань Коммунис парти хододоо залан ударидаа, тэрэнэ шэнэ орьёл өөдэ зоригжуулан дахуулаа, хүмүүжүүлээ, хадуужуулаа.

Залуу наһанай золтойдо
Тэгшээр алхамаа татая.
Эбээрээ хабаараа хэлсээд.
Партиин алхамаар дабшая...

...дуугаа татан, энэ 40 жэлэй хугаша соо Буряадай залуушуул ...багшын арюун нэрэ зүүнэй бүгэдэнтэй хамта алхалалсаһан байна.

Дүшэн жэлэй саада тээ байгуулагдаһан Буряадай комсомолой түүхэ ехэшье, һонирхолтойшье, баатар зоригтой хэрэгүүдээр баян.

Мүнөө жэлдэ комсомолой билет барисад — 14 наһатай эдиршүүл ...дэнэртэй хамта алхалалдана, ...мүнөөдэр биднэр дүшэ наһатай болобободи. Манай комсомолой организациин дүшэн жэлэй түүхэ, һайн һайхан заншалнууднай мүнөөдэрэй эдиршүүлые ходо зорюулна, коммунизм байгуулагшадай зэргэдэ табина.

Дүшэн жэлэй саана Буряадай комсомолой эхин һуури табигшадта — түрүүшын комсомолшуудта соло магтаал дуудаха дуран хүрэнэ. Эдэнэрнай хуушанай коммунистнууд, буурал толгойтой ахамаднай ха юм. Хорёод оной комсомолшууд Елена Волкова, Павел Юдин, Чагдуров, Д. Базаров болон бусад олон мянган залуушуул эдир залуу наһаяа олоной хэрэгэй түлөө дуһан зорюулһан, комсомол солоёо хэтын хэтэдэ үлөөһэн зонууд юм. Революциин халуун дүлэн соогуур хатуужаһан тэрэ үеын комсомолшууд социалис промышленность байгуулалсажа, хүдөө ажахыгаа гээгдэлһээ гаргалсаһан юм.

...Хүдэлмэришэд, таряашадтай хамтадаа имагтал ажал хүдэлмэридэ ёһото коммунист болон болбосордог юм гээд агуу Ленин дүшэн жэлэй саада тээ залуушуулые һургаһан юм. Энэ заабаринь мүнөөдэршье совет залуушуулай үгээл нангин захяа болонхой.

Арадай ажахые һэргээн бодхоохын түлөө тэмсэлэй түрүүшын шатада промышленна предприятинуудта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гээшэ тон шухала удхатай байһан. Буряадай залуушуул энэ мүрысөөндэ хамсыгаа шуужа оролсоо һэн. Тэрэ үеын барилга бүхэндэ онсо бэрхэөр, габшагайгаар хүдэлхэ, үүсхэл эдэбхи гаргаха гэһэн уряалтайгаар Буряад ороной залуушуул хүдэлдэг байһан. Тэрэ үедэ металлистнуудай ячейкэдэ байһан И. Л. Альцман «Механлит» заводто комсомолшууд ехэ дэбжэлтэтэйгээр, сог залитайгаар хүдэлдэг һэн гэжэ бэшэнэ. Городто хэгдэһэн хэмжээ ябуулгануудые манай заводой залуушуул үүсхэдэг һэн. Хүдэлхэдөөшье бэрхэ, амархадаашье шадамар зонууд хүдэлэгшэ бэлэйбди. Улаан-Үдэ станциин паровозно депогой, литейно-механическа завод болон бусадай комсомолой организацинууд доторойнгоо арга боломжонуудые элирүүлхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байһан.

Буряад ороной залуушуул тэрэ үедэ хүдөө нютагта соёл болбосоролой ехэ хүдэлмэри ябуулдаг байба. Эдэнэр культурна революциин эхи табилсагшад мүн болоно. Юрэнхы, мүн техническэ эрдэмдэ һураха гээшэ тэрэ үеын комсомолшуудай гол зорилго болодог байһан. Станок, машинануудые шудалха кружогууд байгуулагдадаг, ФЗУ-гай һургуулинууд нээгдэдэг һэн. Иигэжэ үзэг бэшэг мэдэхэгүй арад зониие гэгээрүүлхэ зорилго түрүүшын зэлжэдэ табигданхай байгаа.

Иигэжэ эрдэмтэ, шэнэ байдалда һурахатаяа хамта тэдэ жэлнүүдэй томо барилгануудта: Сэлэнгын, Дээдэ-Үдын, Нохойн зэдэнэй заводуудта Буряад ороной хүбүүд, басагад эдэбхитэйгээр хүдэлдэг һэн. Эдэнэрэй үетэн Сэлэнгын сульфатна завод, Сүхын арһанай, Баргажанай консервын заводуудые барижа ашагламжада оруулалсаа.

Манай орон алхам бүхэндөө орьёл өөдэ дабшажа захалба. Социалис байгуулалтын шэнэ шатада партимнай хүндэ промышленность байгуулха зорилго табиһан байгаа. Республикымнай түб хото Улаан-Үдэдэ индустриин гигант — паровозо-вагон заһабарилгын завод баригдажа эхилбэ. Энэнэй һүүлээр маха-консервын комбинат, Захааминай орьёл үндэр хадын уулануудай хормойдо вольфрам-молибденэй комбинат баригдажа, ашаглалгада оруулагдаба. Эдэ шэнэ барилгануудта ороноймнай бүхы газар нютагуудһаа хүбүүд, басагад ерэжэл байгаа бэлэй. Эдэ нүхэдтэеэ хамта буряад хүбүүд, басагад түрэл нютагаа социалис ёһоор хубилган хүгжөөхэ хэрэгтэ хамсыгаа шуун оролсобо. Энэ ажал хүдэлмэридэ залуу хүдэлмэришэдэй хэни барисаан, хэни нүхэсэлдэ бэлиржэ бэхижэһэн алдартай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Буряад ороной комсомолшууд 12 мянган һайн дуратаниие дайнда эльгээһэн юм. Шэн габьяа, баатар зориг харуулһанайнгаа түлөө манай республикын 35 мянган түлөөлэгшэд Совет түрэнэй хайра шагнал — орден, медальнуудта хүртэнхэй. Эдэнэй 24-иинь дээдэ зэргын хайра — Советскэ Союзай Геройн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн. Манай комсомолшууд Петр Харитонов, Сергей Орешков, Борис Бурлаков, Павел Банпов, Георгий Москалев, Иван Котов болон бусад баатар зоригоороо Эсэгэ оронойнгоо алдар солые арьбадхаһан зонууд.

Энэнтэй хамта ара талада — станогуудай дэргэдэ, колхозуудай полинууд дээрэ, малай фермэнүүдтэ хүдэлжэ ябаһан хүбүүд, басагад мүн лэ илалтын удэр ойротуулхын түлөө тэмсэл шуу. Танкова колонно байгуулхын тулада республикымнай залуушуул 1 миллион 300 мянган түхэриг суглуулжа эльгээһэн һэн. Иигэжэ дайсадые дараха хэрэгтэ Буряад ороной залуушуулай хубита шамари ехэ байха.

Дайнай хойто тэжэ жэлнүүд Арадай ажахые һэргээн бодхоохото ...

Эндэшье комсомолшууд арюун солоёо харуулба.

Удаань шэнэ газар хахалалга. Дэлхэй дээрэ эгээн томо Братска гидроэлектростанци барилга. Замбуулиин түби руу түрүүшын доотолго хэгдэбэ. Эдэ бүгэдэндэ залуу наһан хаба шадалаа ходол харуулалсан ябаа.

Зүрхэтэй зоригтой залуушуулай гараар шэнэ шэнэ городууд, фабрика, заводууд болоно, түмэр замууд баригдана, тэнгэри хадхаһан линиинүүд татагдана, хүнэй хүлөө табяагүй хилганата тала ашаглагдажа, дэмбэрэлтэ таряан ургана. Эгээл нимэл даа, комсомолой һүүлэй жэлнүүдэй алхаса!

Эгээл энэ үедэ мүнөө сагай гайхамшагта хүдэлөөн — коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө мүрысөөн мүндэлһэн түүхэтэй. Буряадай комсомолшууд, залуушуул тэрэ тоодо «Электромашина» заводойхид бүгэдэ арадай энэ хүдэлөөндэ түрүүшээр оролсоо бэлэй. 1959 оной эхеэр «Электромашина» заводой Юрий Филипповэй комсомол-залуушуулай бригадада республика соо эгээн түрүүн коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоо һэн. Энээнэй удаа Аня Власовагай, Сергей Шитовой, Наташа Неклеловагай болон бусадай комсомол-залуушуулай бригаданудта энэ үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байха. Энэмнай коммунис ажалай нэрэ зэргын түлөө хүдэлөөнэй эхи табигдаһан болоно. Энээнһээ хойшо ганса нэгэн бригада бэшэ, харин бүхы коллективүүд энэ үндэр нэрэ зэргэ зүүжэ ябана. Буряад ороной комсомолшууд болон залуушуулай 40 жэлэйнгээ һайндэртэ асарһан бэлэг сэлэгые тоолоход болоо һаа, барагдашагүй. Баргажанай, Зэдын, Мухар-Шэбэрэй бэшүүрэй залуушуул уһалууриин һубаг ханааб барижа байнхай. ЛВРЗ-гэй Михаил Будаевай бригадын жэшээгээр Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн нэрэ зэргэтэй болохын түлөө мүрысөөн промышленна предприятинуудта дэлгэрэнхэй.

Биднэр коммунизм байгуулалсажа байнабди. Ерээдүйн зэмэ һайхан сагта ажаһуухабди. Энэ агууехэ үг зорилгодо тэрэнэйнь тухай дэлгэрэ хэрэгтэй. Буряад ороной 60 мянган комсомолшууд эдир залуушуулаа дахуулан коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хүдэлмэридэ хабаадана.

Буряад ороной комсомолшууд 40 жэл соо ехэ зам гаталан гараа. Коммунис партиингаа удирдалга доро манай комсомолшууд хэдэ зориихой бүри оронойнгоо ородто залуушуулай хамта урагшаа табишахал.

С. ИВАНОВ,
ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой секретарь

1964

КОМСОМОЛ АРЮУХАН СОЛОМНАЙ

РКСМ-эй Буряадай организациин түрүүшын конференциин делегадууд.

ТОО, БАРИМТАНУУД

★ 1921 оной тэн багаар РКСМ-эй Эрхүүгэй губернскэ комитедэй шиидхэбэриин ёһоор РСФСР-эй Буряад-Монголой автономито областиин РКСМ-эй эмхидхэлэй бюро байгуулагдаа һэн. Энэл жэлэй ноябрь һара соо РКСМ-эй областной комитет байгуулагдаба. 300 комсомолшуудтай 20 ячейкэ энээндэ ородог байһан.

★ 1936 ондо Улаан-Үдын паровозо-вагон заһабарилгын заводой комсомолой организаци эгээн томонуудай нэгэн байгаа. Эндэ 1761 гэшүүд байһан.

МАГТААЛ ДУУН

Цэдэн ГАЛСАНОВ

Нашан бүргэдүүд дээшээ дэбин,
Наранай туяа дамжан бурина.
Үүлэ маные жэгүүрээрээ һэбин,
Үлгэн дэлхэйе хёрхоор харана.

Байгал арюухан далайтай,
Байгаа буляалдан мордомоор,
Багша Ленинэй һургаалтай
Буряад ороной комсомол.

Залуу комсомол гэһэн үгэ
Замай холы наашань асарна.
Коммунизмымнай жабхалан түгэс
Хүгжэм дэлхэйдэ гүнөөр тарана.

Байгал арюухан далайтай,
Байгаа буляалдан мордомоор,
Багша Ленинэй һургаалтай
Буряад ороной комсомол.

Нашан жэгүүртэ омог бүргэд
Наранһаа дээгүүр харгы табина.
Манай үетэн, сасуутан нүхэдүүд!
Мүнхэ хүсэтэ далияа дэлинэ.

Байгал арюухан далайтай,
Байгаа буляалдан мордомоор,
Багша Ленинэй һургаалтай
Буряад ороной комсомол.

ХОЛЫЕ ЗОРИҺОН ЮУМЭЛ ДА

40 ЖЭЛЭЙ СААДА ТЭЭ ҺЭН

Буряад оронойнгоо комсомолой организациин анха түрүүшын обкомой бюрогой гэшүүнээр 1924 ондо һунгагдаһан хуби золтойб. Дээдэ-Үдэдэ 1924 оной майн 5-да РКСМ-эй областной организациин нэгэдэхи съезд нээгдэһэн. Хоёр мянган комсомолшуудые түлөөлһэн 50 делегадууд сугларжа, республикынгаа комсомолой эмхи тогтоожо, ударидахы зургаануудаа һунгаа һэн. РКСМ-эй обкомой эмхидхэлэй пленум дээрэ нэгэдэхи секретаряар Евгений Николаевич Кузьян һунгагдаа бэлэй. Мүнөө нүхэр Кузьян Эрхүү хотодо ажаһуудаг, ажалладаг, Буряадаймнай комсомолой 40 жэлэй ойдо хүндэтэй ехэ айлшан болоожо уригданхай.

Арадайнгаа ажахые һэргээн бодхоохо, хүндэ индустриин үндэһэ һуури табиха, хамтын ажал эмхидхэхэ гэһэн тиихэ үеын хүшэр, харюусалгатай зорилгые комсомолшууд аха нүхэд коммунистнуудтаяа хамта эдэбхитэйгээр бэелүүлэлсэдэг байгаа. Олонхи хүдөө газарта партиин гэшүүдэй тон үсөөн дээрэһээ комсомолшууд тэндэхи бүхы политическэ, эмхидхэлэй хүдэлмэриие бэе дээрээ даажа абадаг һэн. Тиихэдэ комсомолшуудай үүсхэһэн бишыханшье юумэ һаа, мүнөөнэйхеэр сэгнэхэдэ, тон ехэ политическэ удха шанартай байгаа. Хориин аймагай Баян-голой сомоной комсомолшуудай хошревкомой нөөсэһөө 60 пүүд обёос, нютагай наймаанай хоршоонһоо 30 пүүд шэниисэ урьһаар абажа, хамтынгаа хүсөөр газар хахалжа, тарилга хэхэдэнь бидэнэр аргагүйгөөр омогорхон баясаһанаа, халуунаар дэмжэһэнээ мүнөөшье тон элеэр һанадагби.

Би мүнөө дала наһаа гэшхэжэ ябанаб. Тиибэшье залуушуултай холбоо барисаагаа алдахагүйе оролдодогби.

Н. МУНКОЕВ,
тусхайта пенсионер.

МАНАЙ ЗҮРХЭНДЭ—ЛЕНИН

1964 ОН бидэнэр — 1-дэхи интернат һургуулиин 8-дахи классай һурагшадай ажабайдалда тон ехэ удха шанартай хуудаһан болон орохо. Бидэнэр, булта классаараа 16-тай боложо, комсомолдо орообди. Энээн тухай үнинэй бододог, хүсэдэг һэмди.

1-дэхи класcһаа эхилээд «бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө» гэһэн уряалтайгаар һуража энэ үдэр хүрэтэр ерээбди. Игэжэ бидэнэр эбтэй эетэй коллектив болон бүридэнхэйбди.

Классаараа комсомолдо орохын тулада бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй байба. Комсомол солоёо дурдуулхаар хүн бүхэниие зэһэхэ, бэлдэхэ хэрэгтэй байһан.

Комсомолой Устав, алдарта түүхэнь шудалагдаа. Һуралсалайнгаа, сахил журамай, ниитын хүдэлмэриин талаар манай класс һургуули соогоо 1-дэхи һуури эзэлбэ. Энээнэйнгээ түлөө Ленинградаар ябажа ерэхэ хэдэн путевкэнуудаар шагнагдабабди. Энэ жэлдэ Ленинскэ комсомолдо ороһон бидэнэр эдэ бүхы амжалтаяа Буряадайнгаа комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулнабди.

Бидэнэр мүнөө 8-дахи классайнгаа шалгалта һайнаар барижа байнабди. Манай нүхэд Жамбалма Бальжирова, Борис Бодиев, Болот Дамдинов, Гомбо Гармаев болон бусадаараа илангаяа омогорхонобди. Эдэнэрнай бүхы шалгалтаяа «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр үгэнэ.

Манай классай бүхы 36 комсомолшууд бултадаа агуу багша Ленинэй алдарта нэрые зүүжэ ябаһан комсомолой солые арюун нангинаар үргэжэ ябахабди, коммунизм байгуулагша залуу үетэнэй зэргэдэ жагсан дабшалсахабди.

З. МОНИЕВА,
А. АЛСЫЕВА,
республикын 1-дэхи интернат-һургуулиин 8-дахи классай һурагшад—комсомолшууд.

Сэлэнгын аймагай «Улаан Оронго» колхозой залуушуул таряа тушаажа ябана.

Манай хөөрэлдөөн

АЛХАСАЯА УЛАМ ҮРГЭДХЭХЭБДИ

40 жэлэйнгээ ойе Буряад ороной комсомолшууд, залуушуул тэмдэглэжэ байна. Колхоз, совхозуудаар, аймагуудаар залуу наһанай һайндэр үнгэргэгдэбэ. Энээнтэй дашарамдуулан, манай корреспондент Зэдын үйлэдбэриин хүдөөгэй комсомолой комитедэй секретарь нүхэр Клочихинтай хөөрэлдэбэ.

Манай корреспондент: энэ жэл юугээрээ онсо шэнжэтэй байгааб, илангаяа танай комсомолшууд, залуушуулда?

Г. М. Клочихин: партиин ЦК-гай декабриин, февралиин Пленумүүд хүдөөгэй ажалнадай, тэрэ тоодо комсомолшууд, залуушуулай үмэнэ шэнэ шэнэ зорилгонуудые табяа. Манай үйлэдбэриин управлениин колхоз, совхозуудай комсомолой организацинууд ахамад нүхэдэйнгөө—коммунистнуудай ударидалга доро ажахыгаа ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхын, мяха, һү, нооһо, таряа талха болон бусад зүйлнүүдые хямда сэнтэйгээр абахын түлөө дайтолгодо оролсоһон байна. Илангаяа Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн угтамжада зорюулһан мүрысөөн үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрээ.

Зэдын комсомолшууд, залуушуул ЛВРЗ-гэйхидэй үүсхэл халуунаар дэмжэбэ. Эдэнэр Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысэхые уриһан байгаа. Үншөөтэйн Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой 2-дохи отделениин комсомол-залуушуулай һаалиин гүүртэ эдэнэрэй үүсхэл түрүүлэн дэмжээ. Һү һааха 1-дэхи кварталайнгаа түсэб үлүүлэн дүүргээд, мүнөөшье һү ехээр һаажа байна. Эдээнэй жэшээгээр залуушуулай үшөө 4 коллектив мүрысөөндэ оролсобо. Ториин совхозой Тохойн, Хулдаадай, Борьёогой совхозой Боосын, «Октябрьский» совхозой Зарубинай гүүртэнүүд һү ехээр һаахын түлөө тэмсэжэ байнхай: мүнөө эдэ гүүртэнүүдтэ үнеэн бүриһөө хахад пүүд һүн һаагдана. Ториин совхозой һү һааха, гүрэндэ худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые майн 29-дэ дүүргэһэндэ комсомолшууд болон залуушуулай аша габьяа ехэ байха.

Манай корреспондент: комсомолшууд, залуушуулай түрүү үүргэ тухай хуряангыгаар хэлэжэ үгыт.

Г. М. Клочихин: комсомолойнгоо 40 жэлэй ойдо бэлэг сэлэг барихын түлөө тэмсэжэ байхадаашье, манай залуу нүхэд комсомол солоёо дээрэ үргэжэ ябадаг, ябахашье гэжэ хэлэлтэй. Энээниие батадхахын тулада хэдэн жэшээ харуулая. Аймагай колхоз, совхозуудта комсомол-залуушуулай һаалиин 27 гүүртэ, 37 отара хүдэлдэг. 144 залуу нүхэд хурьгашадаар эльгээгдээ һэн. Эдэнэрэй 34-иинь республикын мүрысөөнэй услови дүүргэбэ. Абаһан түлнүүдэйнгээ 97—100 процентыень томо болгожо шадаа. Мүн комсомол-залуушуулай 27 звено кукуруза ургуулжа байнхай. Эдэнэр 650 мянган тонно шэбхэ поли дээрэ гаргаа, 10 мянган гектар газар уһалаа. 390 комсомолшууд, залуушуул һаалишадаар хүдэлнэ. Механизаторнуудай олонхиинь (3-дахи хүн бүхэн) комсомолшууд юм. Мүнөө бүгэдэ ниитээрээ 8 жэлэй эрдэмтэй болохын түлөө добтолго эхилэнхэйбди.

Комсомол нэрээ дээрэ үргэжэ ябаһан залуу һаалишад, малшад механизаторнууд угаа олон. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолшуудай һаалиин гүүртын комсорг, ахалагша һаалишан Бадма-Ханда Дашапылова, Зина Чагдурова, Ториин совхозой Татьяна Флисова, Прасковья Палютова, Евдокия Тугаринова, «Октябрьский» совхозой Зарубинай фермын Валентина Зарубина, Анна Галямова, Рита Зарубина, Борьёогой совхозой Валентина Попова болон бусадай габшагай ажал хэрэг тухай онсо тэмдэглэмээр. Үгышье һаа, нэгэ ондоо жэшээ харуулая. Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой Валерий Дымчиков түрүүтэй комсомол-залуушуулай тракторна бригада техникынгээ һүр хүсэ, өөһэдынгөө эмхидхэл тарилга дээрэ эли тодоор харуулба. Энэ бригадынхид колхоз, управлени соогоо түрүүлэн тарилгаяа дүүргэһэн байна. Ажал дээрээ эрхим жэшээ харуулһан нүхэр Дымчиковта бураздаа дээрээ партида орохынь тулада комсомолой комитет рекомендаци үгөө.

Аймагтаа болоһон һайндэр дээрэ комсомолшууд, залуушуулай мүрысөөнэй зарим тэды дүн гаргагдаа. Түрүүшүүл шагнагдаа, грамота барюулагдаа. Ажалайнгаа энэ алхам багашье һуладхахагүй, харин улам дэлисэтэй болгохын түлөө тэмсэхээр шиидэнхэйбди.

ТОО, БАРИМТАНУУД

* Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ комсомолой Буряадай областной организаци шанарайнгаашье талаар, тоогойнгоошье талаар ургаһан юм. 1942 ондо комсомолдо 1865 хүн ороо, 1943 ондо —8296 хүн, 1944 ондо — 4790 хүн, 1945 ондо —3580 хүн комсомолдо ороо. Дайнай һүүлээр харахада, ВЛКСМ-эй Буряадай областной организациин гэшүүдэй 80 процентнь дайнай жэлнүүдтэ абтаһан байба.

* Республикын комсомолшууд, залуушуул коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Промышленна предприятинуудта, транспортда, барилгада 25 мянга гаран залуу хүдэлмэришэд, техникүүд, инженернүүд хүдэлнэ. Эдэнэй 13 мянганиинь комсомолшууд юм.

* ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой шиидхэбэреэр нүхэр Будаевай (ЛВРЗ) комсомол-залуушуулай бригадада «Буряад ороной комсомолой 40 жэлэй ойн» нэрэ зэргэ олгогдобо. Эдээнэй жэшээгээр предприятинууд, барилганuудта, колхозууд болон совхозуудта комсомол-залуушуулай зуу гаран бригада хүдэлжэ байнхай.

Буряадай багшанарай институтдай студентнэр мэргэн буудалгын кружогто эдэбхитэйгээр хабаадаа.

КОМСОМОЛ НЭРЭМНАЙ ХҮНДЭТЭЙ

Хара хүрьһэтэ тунга газараар, сабшалан бэлшээреэр барагдашагүй баян Хэндэ, Тэлэмбын тала һая болотор ойроо хүртөөгүй байһан. Харин 1959 оной намар нэгэ бишыхан колхозой үндэһэ һуури дээрэ «Комсомольский» гэжэ совхоз тогтожо, тэрэ багай түхэл шарай танигдашагүй болоо.

Үнгэрһэн дүрбэн жэлэй туршада 5 мянган гектар шэнэ газар ашаглагдаа. Тиигэжэ урдань колхозой эдлэжэ байһан таряалангай талмай хоёр дахин үргэдхэгдэжэ, ороохо таряанай ургаса гурба дахин ехэдхэгдээ. 1963 ондо гүрэнэй амбаарта 11 мянган центнер ороохон тушаагдаһан байна. Ажахын гол һалбари — эбэртэ бодо мал үсхэбэрилгэ баһал түргөөр хүгжэжэ, гансал үнеэдэй тоо толгой 1200-даа хүрөө. Харин колхоз урдань миил 300 гаран үнеэдтэй байһан гэхэ. Һү, мяха тушааха түсэбөө совхоз нёдондо үлүүлэн дүүргэжэ, 8 мянган центнер һү, 2 мянган центнер мяха худалдаа һэн.

Дүрбэн жэлэй саана хооһон тольбо байһан «Улаан малшан» гэжэ газарта мүнөө 4 мянган гектар таряалан, нэмжынэ, ажахын мал һүрэгэй хахадһаа үлүүнь байрлана. Совхозой энэ хоёрдохи фермын ажалшадай ажаһуудаг тосхон шэнээр тогтоогдоо. Шэб шэнэхэн тэрнүүдээрээ яларһан, ёһотоороол «Целинный» тосхон гэжэ алдаршаһан тэрэ һуурин түб газарһаа юугээрээшье дутахагүй байдалтай.

Буряад ороной зүүн захa хизаар бологшо энэ газар нютагаймнай шэнжэ шарай танишагүйгөөр хубилгалсажа байһан шэнэ газар эдлэгшэдэй хүсэл, оролдолгые онсо тэмдэглэлтэй. Манай эндэхи шэнэ газар ашаглаха комсомол нэрээр нэрлүүлһэн шэнэ совхоз тогтоогдобо гэжэ уряалай гарахада манда хүдэлхэ дуратайшуул Улаан-Үдэ болон бусад хото городуудһаа хэдэн бүлэгөөр ерээ һэн. Тольбо тала газарта түрүүшын бураздаа талсажа, шэнэ гэр, малай байра хоолсожо, хүдэлмэридэ хүдэржэ... Хэндэ, Тэлэмбэдэмнай нютагжа... залуушуул, комсомолшууд олон.

Сергей Русанов табан жэлэй са... тээ Улаан-Үдэһээ комсомолой пу... коор манай совхоздо ерэһэн. Тэрэ... һаа хойшо Сергей трактористаар... хүдэлнэ. Энэ хабартаа «С-100» ... түхэлэй хүсэтэ трактораар газар... халха зуураа үдэрэйнгөө даалгаб... хододоо 120—150 процент дүүргэ...

Ажалдаа сог залитай залуушу... лай хубиингаа ажабайдалай тала... шье урагшатай һайн, гэр айл, ү... баян боложо байхадань урматай. ... най эрхим тракторист Сергей Руса... нёдондо мүн лэ комсомолой пу... коор ерэһэн Корытова гэжэ басаг... тай энэ хабар гэрлээ. Нүхэрынь ... нөө Сергейн хүдэлдэг бригадада ... вар юм.

Совхозоймнай ажалшадай ни... хубинь залуу үетэн һэн тула ню... гаймнай комсомолой организаци е... хэн үүргэ эзэлдэг. Совхозой үйлэд... ридэ сэхэ хабаададаг комсомолшу... най 80 гаран хүн.

Совхоздомнай саашадаа ... юумэн тон ехэ. Байгша оной нэгэ... хи кварталда амжаһан илалтаяа ... шань батадхан, хахад жэлэйнгээ ... сэбһөө гадуур 600 центнер һү туш... ха, мяха худалдаха жэлэй түрүүш... хахадай даалгабариие 110 проц... дүүргэхэ гэһэн хүсэл һаяымнай ... шалхы зорилго болоно.

Комсомол гэһэн совхозойнгоо ... дэтэ нэрэ улам һайнаар харуул... тула хүсэ шадабаряа, эрдэм бэли... гамнангүй ажаллахабди гэжэ за... хүдэлмэришэднай, бүхы малшад, ... ряашаднай Буряад оронойнгоо ко... сомолой 40 жэлэй ойтой дашарамд... лан омог баяртайгаар мэдүүлнэ.

Ч. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
Яруунын үйлэдбэриин управлениин «Комсомольский» совхозой парткомой секретарь.

Зэлэ татан дабшагша эдэ булад хүлэгүүдэй эзэд—комсомолшууд шэнэ газар хахалалга дээрэ суурхаа.

Ц-Д. ШАГЖИЕВ

ШУХАЛА ДААБАРИ

1

«Электромашина» заводой комсомолой комитедэй сүлөөхэн таһаг соо арбаад залуушуул сугларанхай ана-мана юушьеб буляалдана. Ехэхэн асуудал шиидхэжэ байһаниинь залуушуулай үгэ дээрэһээ ойлгохоор байгаа һэн. Энэньшье зүбтэй, шухала асуудалнуудые олоороо зүбшэжэ, нэгэ һаналда хүрэхэ гээшэ үнэтэ хэрэг ха юм.

Дунда зэргын бэетэй, үгэ хүүртээшье һөөл бэшэхэн хүбүүн үгэ абаба. Тэрэнэй үгэһөө ойлгоходо, механикын таһагай комсомолой секретарь хэбэртэй. Ажаллажа бираагүйб, үгыем залуушуул дууланагүй. Комсомолой гэшүүд һара бүри түлэхэ түлбэреэш үгэнэгүй гэһэн олон олон ядаралнуудаа тооложо захалба.

Тэндэ һууһан сагаан шара үһэтэй, гүйтгүүр түргэдүү харасатай инженер-методист Галина Губко һууриһаа бодожо:

— Ши, Фролов, ажалаа һуладхажа, комсомолойнгоо хүдэлмэри мартаһанаа бэшэ. Харин хайшан гэжэ үлөөшэ 12 үдэрэй туршада Чехословакиһаа ерэһэн захил дүүргэхэ тухай хараа бодолыш мэдэхэ хүсэлтэй байнабди. Шинии комсомолшууд эгээн харюусалгатай ажалай һууринуудые эзэлнэ, — гэжэ асуудал Владимирта табина.

— Би хамтын хэрэгһээ хулжахагүйб. Минии хэды оролдобошье, Чехословаки эльгээхэ табан автокран бүтэшэхэ бэшэ, теэд үлөөшэ 12 үдэр соо захилаа дүүргэжэ бирахагүйл бэшэ аалди, — гээд зоригтүйгөөр һуушана.

Бултанай оролдожо, ажалаа урагшань татажа, Буряадайнгаа комсомолой 40-жэлэй ойдо бэлэг болгон энэ захил дүүргэхэ гэжэ хамаг сэдьхэлһээ оролдожо байхада, нэгэ нүхэрэйнгөө тад һөөргэ юумэ хэлэхэдэнь, нүхэдынь гайхаа һэн. Теэд арганьшье үгыл. Оролдобол нэгэндэ хүрэдэг, урилдабал нэгэниинь түрүүлдэг гэһэн аман үгэ дэмы бэшэл байгаа ёһотой.

2

Дунда зэргын бэетэй эршэ дүүрэн хүдэлэсэтэй хориёо холо гараагүй наһатай хүбүүн энэ Владимир Фроловой үгэ шагнаад, амар һуужа шадабагүйл ха. Ехэл яаранглаар һууриһаа бодожо:

— Үгы. Би Владимирай үгэнүүдтэ этигэнэгүйб. Бидэ комсомолшууд бүхы түрүү хүдэлөөнэй түрүүшүүл ябаха ёһотойбди. Зориһон хүсэһэндөө хүрэхэ — комсомолой нангин уялга. Чехословакиһаа манай орон хүрэтэр хэгдэжэ байгаа эб нүхэсэлэй харгыда хэрэглэгдэһэн 5 автокран 12 үдэрэй туршада бүтээжэ дүүргэхэбди. Энэ манай гарта. Манһаа, комсомолшуудһаа, дулдыдаха, — гээд үгэеэ түгэсхөө һэн.

Нүхэдынь ехэл баяртайгаар зүбшөөлсэн альга ташалдаба.

Энэ үгэ хэлэгшэ хэн бэ гээд асуугдаба һэн.

— Манай заводой комсомолой комитедэй секретарь Юрий Жигжитович Батуев, — гээд комитедэй гэшүүн инженер Герман Хамаганов мантай танилсуулба.

Юрий Батуевай гаталһан харгы зам нүхэдэйхиһөө юугээрээшье илгардаггүй. Юрий лэ буряад хүбүүн. Һургууляа дүүргээд байхадань абань, буряадай мэдээжэ композитор, Жигжит Абидуевич Батуев хүбүүгээ хүгжэмдэ һургахые оролдожо болоо. Теэд Юрий өөрын харасатай, өөрын хүсэлтэй байһан:

— Аба, би инженер боложо, адар томо оньһон техникэ хүдэлгэхэб, — гэжэ аяар арбан жэлэй урда хэлэһыень мүнөө Жигжит Батуев һанаһан лэ байха.

Уданшьегүй Юрий Москвагай станок бүтээлгын институдай студент болоо. Һургуулиин һуралсал бэлээр хадуудаг Юра, ядаралгүйгөөр һургуулияа дүүргэжэ, түрэл Буряадтаа бусаа һэн.

3

«Тэрэ гэһээр тэбхэр гурбан жэл болохочь. Заводой коллективэй дунда ороһон залуу инженер дүршэлгүйдэжэ балайшье зобоогүй һэн», — гээд аха нүхэдынь мүнөө Батуеваа омогорхон хөөрэдэг байба. Өөрынгөө хэһэн хэрэгтэ хэзээдэ харюу үгэжэ шадаха, омог дорюун хүбүүе суг ажалладаг нүхэдынь һайн талаһаань түргөөр ойлгоодхёо. Удахагүй Юра инженер-технологой тушаал эзэлээ бэлэй. Мэргэжэл шабарияа хамтын хэрэгтэ хан дуулаа.

Ехэшье үни бэшэ, хоёр һарын саада тээ комсомолшуудай суглаан дээрэ заводой партийна организациин секретарь Геннадий Григорьевич Шангин заводойнгоо комсомолшуудай ажал хүдэлмэриин һулые тэмдэглэжэ:

— Ударидагша Николай Васильев зориг, хүсэлгүйгөөр хүдэлнэ. Олохон комсомолшууднай халаанайнгаа даабари дүүргэхэгүйһөө гадна, архи уугаад, городой гудамжаар аашa гаргана. Харин тиихэдэ комсомолой комитет хатуухан нэйртоо абтанхай, — гэһыень сугларһан залуушуул хадуун абаа һэн.

Тэндэ һууһан Юрий Батуевта үгэ үгтэхэдэнь, намһаа нааханууp, наранһаа саагуур гэжэ бодоогүй, һанаһан бодоһоноо хэлэхэ зуураа, һүүлшынгээ үгэнүүдтэ:

— Ши, Николай Васильев, нүхэдшни ударидахыеш шамда найдаа, ши найдаһан найдалыень сог галтайгаар, комсомол һэшхэлтэйгээр дүүргэхэ гэһэн нангин уялгатайш, — гэжэ хэлэһэн байгаа.

Тиихэдэ Юриин толгойдо тэбхэр һара болоод комсомолой организациин ударидагша, түрэл партиингаа түшэг тулгуури болохоб гэжэ бодол түрэһэн байгаа ха гү? Үгы даа. Ондоогоор һанадаг байгаа. Заводой 130 гаран комсомолшуудые, мүн 600 шахуу залуушуулые хүтэлхэнь ямар бодомжотой, хүндэтэй хэрэг байгааб.

4

Комсомолой секретарь болоһон ушар шалтаг дурдаха болобол иимэ юм. Ажал хэрэгэйнгээ урагшаа ябахаяа болижо, мухардахада, секретарь Николай Васильев убайгүйгөөр ажалһаа зугадаа һэн.

«Электромашина» заводой комсомолой комитет инженер Юрий Батуевай үгые һанажа гү, али тэрэнэй хүнтэй хөөрэлдэжэ шадаха шадабари дүршэлые, ухаан бодолойнь үндэрые хараадаа абан, ударидагша болохыень дурадхаһан байгаа ха. Мүн заводой партийна организацишье талархалтай байһанаа мэдүүлээ бэлэй.

Хэлэһэн үгынгөө үнэ сэн һайн мэдэдэг Юрий Батуев комсомолойнгоо ажал хүдэлмэриие үндэһөөрнь хубилгаад, шэнэ хүсөөр, шэнэ зоригоор хүдэлхөөр шиидээ. 10 хүнһөө бүридэһэн шэнэ комитет һунгагдаа. Комитедэйнь гэшүүд заводой эгээл этигэмжэтэй, ажалдаа шумууһан, нүхэдтөө хүндэтэй хүбүүд, басагад юм. Тэдэнэй дунда Юриин ханинар—ажалша хүбүүдшье, орёо оньһон техникэ шудалһан бэлигтэй инженер, техникүүдшье олон.

Хүндэеэ буураха гээшэ хүшэр хэрэг. Урдын хойрог ажалтай байһан комсомолой эмхи һайжаржа эхилээ һэн. Юрий Батуев партийна организациингаа секретарьтай холбоо барисаагаа һайжаруулаа. Партийна хүтэлбэриин дүршэл бэлигтэй Шангиншье Юриие урагшатайгаар угтаа һэн.

...Үнгэрэгшэ комитедэй зүблөөн хооһоор үнгэрөөгүй — комсомолшууд заводойнгоо цех, отделенинүүдээр уряа бэшэг гаргажа, Чехословакиин эб найрамдалай (Кочикоцын) харгы баригшадта 5 кран эльгээхээр шиид... һэн. Заводой хүдэлмэришэд залуушуулайнга... уряае дэмжэһэн, ажал хүдэлмэридөө хаа... сыгаа шуужа ороо бэлэй.

5

Илангаяа Андрей Ивановой даадаг комс... мол-залуушуулай бригада эдэ үдэрнүүдтэ ур... да урдынхиһаа үлүү хүсэтэйгөөр, шударга... солбоноор ажаллажа, заводойнгоо магтаал... хүртөө.

— Шиидхэхы шата болоһон эдэ үдэрнүү... тэ Юрий Батуев заводойнгоо цехүүдһээ гар... даггүй шахуу юм һэн, гээд, термист В... лерий Решетько хөөрэнэ.

Ударидалга һайнтай заводой коллектива... 5-дахи кранаа бүтээгээд байхада, завод... директор Павел Нилсанович Бурлов комс... молой секретарь Юрий Батуевые өөртөө ду... даа һэн.

— Наашаа һуу, ажалай үдэр үни дүүрэ... ши залуу хүн тула хоёр халаан ажаллад... байналтайш. Хүбүүн, технологишье байхад... магтуулааш, харин комсомолшуудай ар... командалхадааш шадамаршуулай нэгэн ба... баш. Бэрхэш. Танда найдангүй, ондоо хэн... найдалтайб, — гэхэдэнь, Юрий магтуулһа... даа аягүйрхэн:

— Павел Нилсанович, теэд минии... үүргэ огто баратай юм бэзэ даа, дэмы ма... танат намайе, — гээ һэн.

— Үгы, үгы. Тиимэ бэшэ. Шамда зони... ударидаха, үгөө ойлгуулха бэлиг бии байна... Шамда баярые дуулгаһуу. Андрей Ивановой... бригадада Буряадай комсомолой 40 жэл... ойн нэрэ хүндэ хүртөөхэ гэһэн мэдээ... дуулдаба. Бэрхэт, манай заводой бүргэд... шимэл ябагты! — гэжэ үнэн зүрхэнһөө баяр... лаһан заводой директор Павел Нилсанович... Юра Батуевай гарые шангаар адхаа һэн...

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ СЕССИ

...хэл. Эхиниинь ...эхи нюурта)

...агаhашадые, тусхайлбал, ...рида гараhан загаhаша... ...искэ талаар хангалгые ... hайжаруулха шухала ...Карещенков онсолон тэм... ...инскэ аршаанай дэргэдэ ..., али профилактори (үб... ...ылхэ газар) барибал таа... ...han асуудал табяа.

...он хүнийе нэгэдүүлдэг ...юзууд коммунис общест... ..., арадай байдал улам ... зорилгонуудые шийд... ...артиин үнэн сэхэ, най... ...ьфалагшад болоно гэжэ ...секретарь **Н. Н. Романов** ...эмэришэд болон алба ...бэеын элүүр, ажал болон ...тухай бодото оролдолго ...ериальна ехэ арга болом... ...фсоюзуудта бии. Ган... ...эй социальна страхова... ...мүнөө жэлдэ 10 милли... ...түхэриг болоно. Энэ ха... ...ай, гэр бүлэнэрэйнь шу... ...ммжые хангажа шадаха ... хадаа хүнэй үбшэлхэдэ, ... хээлитэй ябаха, на... ... үгтэдэг тэдхэмжэ, 15 ...үтэй хүнэй абадаг пен... ...ниэ. Аргалуулхын, амар... ... түлөөhэгүй гү, али хүн... ...ёвконуудые 5 миллион ...элмэришэд, алба хааг... ...хэндэ абадаг. Тэдэнэр ..., амаралтын байшан... ...он профилакторинуудта ..., амардаг. Миллион ха... ... хүн туристска болон ...ын баазануудта амарал... ...ддэг. 5 миллион шахуу ...өө жэлдэ пионернүүдэй ...рха байна.

... hэргылхэ, предприяти... ...лмэришэдые медицинскэ ...аха хүдэлмэриин удха ...й тогтоходоо, Кемеровскэ ...хэшээ үгэ хэлэгшэ дур... ...аар Кемеровскэ органи... ... хэhэн хүдэлмэриин дүй ...ЦСПС hайшаагаа, РСФСР-... хамгаалгын министерст...вэтэй хамта энэ дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхэ хэмжээнүүдые хараалаа.

Ажалшадай аргалуулха, амарха арга боломжые ойрын жэлнүүдтэ горитойгоор үргэдхэхын тулада санаторно-курортно барилгануудые, туристска баазануудые бодхохо түсэб дүүргэлтэ болгохо эрид хэмжээнүүдые абаха гуйлтатайгаар РСФСР-эй Барилгын министерствэдэ, ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдкомуудта нүхэр Романов хандаа.

Хүнэй элүүрые хамгаалха хэрэгтэ КПСС-эй XXII съездhээ хойшо олониитэ бүри ехэ үүсхэл эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг болоо гээд депутат **М. И. Елизаветин** (Омско область) мэдүүлээ. Тусхайлбал, медицинскэ эмхи зургаануудай дэргэдэ байгуулагдаhан олониитын хүсөөр хүдэлдэг соведүүдэй ажал хүдэлмэриин дүршэл тухай тэрэ хөөрөө. Эдэ соведүүд элүүрые хамгаалгын эгээн лэ элдэб олон асуудалнуудые шиидхэдэг—үбшэнhөө hэргылхэ хүдэлмэри hайжаруулха хэмжээнүүдые зохёолгодо, бэелүүлгэдэ, хүн зоной ажалай болон ажаhуудалай эрхэ байдал hайжаруулгада хабаададаг юм. Москаленскэ районой больницын дэргэдэ байгуулагдаhан совет илангаяа эдэбхитэйгээр хүдэлдэг. Тосхоной ажалшадай болбосоролые дээшэлүүлхын, ажаhуудалыень hайжаруулхын, тосхониие бүри ариг сэбэр болгохын түлөө тэмсэлдэ энэ районой олониитэ эдэбхитэйгээр хабаадана. hуурин газарнуудые болбосон зохид түхэлтэй болгохо талаар эндэ ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг. Элүүрые хамгаалха университедүүд эндэ ехэ хүндэтэй.

Үхибүүдэй болон залуушуулай бэеын элүүртэ, махабадай хүгжэлтэдэ элидхэлшэ, үгэ хэлэhэн депутадууд ехэ анхарал хандуулаа гээд РСФСР-эй Гэгээрэлэй министр **Е. И. Афанасенко** тэмдэглээ. Энэньшье ойлгосотой. Эдир залуу наhанhаа олдоhон юумэнүүд хүнэй ерээдүйе нилээд ехээр уридшалан тодорхойлдог, тэрэнэй абари зангшалай, бэеын элүүрэй, махабадай хүгжэлтын үндэhэ hуури боложо үгэдэг.

Кремлиин Ехэ ордон соо

Эдэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ «Ажабайдалтай hургуулиин холбоо барисаае бэхижүүлхэ тухай, РСФСР-тэ арадай гэгээрэлэй гурим саашадань хүгжөөхэ тухай» хуулиин баталагдаhанhаа хойшо үнгэрhэн табан жэл илангаяа hайнаар нүлөөлөө. Энэ богонихон үеын турша соо бүгэдэ ниитын найман жэлэй уялгата hуралсал бэелүүлэгдээ, hурагшадай тоо 6 миллион хүнөөр олон болоо. hургуулиин наhа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаануудта хүмүүжүүлэгдэдэг хүүгэдэй тоо хоёр дахин шахуу олон болоо, интернат hургуулинуудай, илангаяа hунаагдаhан үдэртэй hургуулинууд болон бүлэгүүдэй тоо горитойгоор нэмээ. 4,5 миллион хүнэй hууритай шэнэ hургуулинууд баригдаа, энэ хадаа хоёрдохи халаанда hурагшадые үсөөрүүлхэ арга олгоhон байна.

Үхибүүдэй махабад хүгжөөлгэдэ hургуулиин наhа гүйсөөгүй үхибүүдэй эмхи зургаанууд тусгаар шухала үүргэ дүүргэдэг. Гэбэшье эдэ эмхи зургаануудые бариха түсэб зарим нютагай Соведүүдэй, тэрэшэлэн предприятинуудай, барилгануудай хүтэлбэрилэгшэдэй гэмээр жэлhээ жэлдэ дүүргэгдэдэггүй. Энэ хадаа илангаяа Брянскэ, Рязанскэ областьнуудта, Зүүн-Хойто болон Алас-Дурна зүгэй совнархозуудта хамаадана.

Хүүгэдэй эмхи зургаануудые бариха түсэб заатагүй дүүргэхэ тухай эмхи зургаануудай, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ эрилтэ хэхэ гуйлтатайгаар Верховно Соведтэ нүхэр Афанасенко хандаа. Тиихэтэй хамта олониитын хүсэ хабаадуулан, хүүгэдэй саадууд болон яслинуудые эмхидхэхэ тухай оролдохо хэрэгтэй. Энэ талаар Свердловско, Пермскэ, Челябинскэ областьнуудай, Москва, Ленинград городуудай дүй дүршэлые үргэнөөр дэлгэрүүлхээр байна.

Колыма болон Чукоткодо врачнууд болон летчигууд эгээн лэ хүндэтэй хүнүүдэй тоодо ородог гээд депутат **И. П. Чистяков** (Магаданай область) хэлээ. Оро үсхэбэрилэгшэд, геологууд, загаhашад болон ангуушадые хангахын тулада санитарна авиаци үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Участково больницануудай олон врачнууд авиацие хэрэглэн үбшэнhөө hэргылхэ зорилгоор хүн зоной бэеые хододоо үзэдэг. Холын тундраhаа үбшэн зониие самолёдоор асаржа, больницануудта аргалдаг. Урдань үлэсхэлэн болон үбшэ хамшагта дайрагдан, үгы боложо байhан чукчанууд, эскимосууд, эвенкнүүд мүнөө болбосон зохид түхэлтэй тосхонуудта ажаhуудаг.

Холын хойто зүгтэ болоhон ехэ хубилалтануудые зарим министерствэнүүд, зургаанууд хараадаа абадаггүй. Тиимэhээ худалдаа наймаанай, коммунальна ажахын, гол мүрэнэй флодой, автомобильна транспортын болон шоссейнэ харгынуудай министерствэнүүдтэ үгэ хэлэгшэ хэдэ хэдэн эрилтэнүүдые табиhан байна.

Депутат **К. П. Дахно** (Ставропольиин хизаар) үгэ хэлэхэдээ, hонирхолтой мэдээнүүдые дурдаа. hүүлшын арбан жэлэй турша соо хизаарай городууд болон районуудай эмнэлгын эмхи зургаануудай тоо хоёр дахин нэмээ. Имагтал hүүлшын гурбан жэлэй турша соо больницануудтахи ороной тоо 3 мянга үлүүтэйгээр нэмэhэн байна. Ипатовскэ, Петровско, Ново-Александровскэ болон бусад районуудта хүдөө ажахын артельнүүдэй хүсөөр томо районно больницанууд баригдана. Элүүрые хамгаалгада hомологдодог мүнгэнэй хэмжээн жэл ерэхэ бүри ургана. Бүхы хизаар дотор арбан жэлэй турша соо энэ зорилгоор мүнгэ hомололго 1,5 дахин нэмээ.

Медицинскэ эмхи зургаанууд шэнэ шэнэ аппаратура болон түхеэрэлгэнүүдээр хангагданхай. Зүрхэндэ, уушханда болон hудаhануудта орёо нарин операци хэхэ шухала эрхэ байдал бии болгогдонхой. Эгээн гол шухала юумэн гэхэдэ, эрхим hайн медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд урган гараа гээд үгэ хэлэгшэ онсолон тэмдэглээ. Хизаарай хүн зониие 4,5 мянган врач хангана. Зүгөөр үшөө шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии. Хизаар дотор шэнэ барилгануудай хэгдэжэ байhан районуудта медицинскэ эмхи зургаануудые түргэнөөр байгуулха, хони үсхэбэрилдэг районуудай ажалшадта медицинскэ тусхай туhаламжа үзүүлгые hайжаруулха шухала болоно.

Кавказай минеральна уhануудтахи курортнуудые бүри хүсэдөөр ашаглаха зорилгонууд тухай депутат мүн лэ тогтожо хэлээ.

Нэгэдэхи табан жэлэй үедэ бии болоhон Дзержинск городой ажалшадай—өөрынгөө hунгагшадай зүгhөө Дзержинскын машина бүтээлгын заводой химик-аппаратчик депутат **А. М. Отдельнова** (Горьковско область) үгэ хэлээ. Энэ хадаа химигүүдэй город юм. Эндэхи ажалшадые хэдэн арбаад эмнэлгын эмхи зургаанууд медицинскэ талаар хангадаг. Имагтал 1963—1964 онуудта хүүгэдэй хоёр больница, стоматологическа клиникэ, эхэнэрнүүдэй консультаци, табан элүүржүүлгын пункт ашаглалгада үгтөө. Эмнэлгын эмхи зургаануудта хэдэн зуун врачнууд, дунда эрдэмтэй медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг.

Элүүрые хамгаалгын хүдэлмэрилэгшэд санитарно-гэгээрэлэй ехэ хүдэлмэри хэдэг.

Свердловско областиин хүн зониие медицинскэ талаар хангадаг олон эмхи зургаануудые шэнэдхэн байгуулха асуудалнууд тухай депутат **К. А. Замирякин** хэлээ.

Эмнэлгын эмхи зургаануудые тусхай мэргэжэлдэ оруулха, томодхохо талаар хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд Свердловскдо бэелүүлэгдээ. Туберкулёзhоо hэргылхэ 400 hууритай томо центр байгуулагдаа. Эндэ эмнэлгын болон үбшэнhөө hэргылгын хэмжээнүүд абтадаг юм. Тэрэшэлэн областной кардио-ревматологическа центр городто нээгдэнхэй. Медицинскэ тусхай туhаламжа үзүүлхэ бусадшье эмнэлгын нэгэдэлнүүд байгуулагданхай.

Тусхай мэргэжэлэй томо эмхи зургаануудые байгуулга медицинскэ талаар хангалгын шанар hайжаруулгада ехээр нүлөөлөө. Гэбэшье эмнэлгын эмхи зургаануудые томодхохо талаар хүдэлмэриие элүүрые хамгаалгын органууд үшөөл удаанаар хэнэ гээд депутат тэмдэглээ.

«СССР-эй хүн зониие медицинскэ талаар хангалгые, элүүрыень хамгаалгые саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолой Москвада ямараар дүүргэгдэжэ байhан тухай Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшын орлогшо **Е. Я. Просветова** хэлэhэн байна.

Тэрэшэлэн депутадууд **И. В. Юшкин** (Мордвагай АССР), **А. Я. Овчинникова** (Яхадай АССР), **Т. М. Сабирова** (Татарай АССР), **К. Л. Барьядаев** (Буряадай АССР), **Н. Г. Фролова** (Брянскэ область) сесси дээрэ үгэ хэлээ.

РСФСР-эй Элүүрые хамгаалгын министр **В. В. Трофимов** түгэсхэлэй үгэ хэлэhэн байна.

«РСФСР-эй хүн зониие медицинскэ талаар хангалгын, элүүрыень хамгаалгын ямар байhан тухай, тэрэниие саашадань hайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол РСФСР-эй Верховно Совет баталан абаа. Россиин Федерациин хүн зониие медицинскэ талаар хангалгые, элүүрыень хамгаалгые hайжаруулха хэрэг автономито республикануудай Министрнүүдэй Соведүүд, ажалшадай депутадуудай нютагай Соведүүд, министерствэнүүд, совнархозууд олониитын үргэнөөр хабаадалгатайгаар хангажа шадаха гэhэн этигэл найдабари тогтоол соо элирхэйлэн мэдүүлэгдэнэ.

Сесси хадаа хэлсэхэ зүйлэйнгөө удаадахи пунктые: «РСФСР-эй гражданскэ кодексын болон гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ кодексын проектнүүдые» зүбшэжэ ороо. РСФСР-эй Верховно Соведэй хуули гаргаха дурадхалнуудые оруулдаг комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Г. В. Подельщиков** тус асуудалаар элидхэл хээ.

Мүнөө хүсэндөө байhан гражданскэ кодекс, гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ кодекс дүшэ гаран жэлэй урда тээ баталан абтаhан байгаа гээд элидхэлшэ хэлээ. Тэдэнэй олон статьинууд хуушаржа, хүсэдөөр хойшоо гараа. Тэрэ сагhаа хойшо манай общественн ажабайдалда социально-экономическа ехэ хубилалтанууд болоhон байна. Манай орон социализм байгуулаад, коммунизм үргэн далайсатайгаар байгуулха үедэ ороо. Общественн үйлэдбэрилгын хүсэнүүд хэмжээлэшэгүйгөөр ургаа, эгээн лэ түрүү экономикэ, хүсэн түгэс социалис индустри, томо социалис хүдөө ажахы байгуулагдаа. Манай ороной политическэ байгуулалтада горитой хубилалтанууд болоо. Пролетариадай диктатурын гүрэн боложо тогтоhон Совет Социалис Республиканууд Союз мүнөө бүхы арадай аша туhые харадаг, дура хүсэлые мэдүүлдэг бүгэдэ арадай гүрэн болоо.

КПСС-эй XX съездhээ хойшонхи үе соо совет хуули ёhоной хүгжэлтэ шэнэ шатада ороhон байна. Орон дотор социалис хуули сахиха ленинскэ гол ёhонуудые hэргээхын түлөө партиин тэмсэл, арадай ажахые хүтэлбэрилгые шэнэдхэлгэ, союзна республикануудые бүри ехэ эрхэтэй болгоhон ушар, совет эрхэтэдтэ Конституциин ёhоор олгогдоhон эрхэ, сүлөөе улам hайнаар хамгаалалга — эдэ бүгэдэ хадаа хуули ёhые нилээд ехээр хубилгаха, хуули гаргалгын талаар абтаhан хэдэ хэдэн хуушарhан тогтоолнуудые болюулжа, шэнэ тогтоолнуудые баталан абаха эрилтэ табяа.

Гражданскэ хуули ёhонуудай болон гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ гуримые СССР-эй Верховно Совет 1961 оной декабрьда баталан абаhан байгаа. Энэ гуримай ёhоор гражданскэ кодексын, гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ кодексын проектнүүд зохёогдоод, мүнөө Верховно Соведэй үзэмжэдэ табигдажа байна.

Хуулиин проектнүүдэй зарим гол дүримүүд тушаа элидхэлшэ тогтожо хэлээ. Гражданскэ кодексын проект удхынгаа, байгууламжынгаа талаар 1922 оной кодексдэ орходоо нилээд ехээр үргэдхэгдөө. «Авторнуудай эрхэ», «Научна нээлтэнүүдые хэхэ эрхэ», «Ухаалан зохёохо эрхэ», «Харийн хүнүүдэй албатанай ямар эрхэтэй байха тухай» шэнэ бүлэгүүд кодексдэ оруулагдаа. Гүрэнэй, колхозуудай, профсоюзуудай, ниитын болон кооперативна организацинуудай, тэдэнэй нэгэдэлнүүдэй зөөри тушаа эрхэ проект соо бүри дэлгэрэнгы hайнаар гуримшуулагдаhан байна.

Нүгөөдэ проект — РСФСР-эй Гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ кодексын проект сүүдүүдэй хаража үзэхэ гражданскэ хэрэгүүдые бүри үргэн олоор тодорхойлон тогтоогоо. Гражданскэ, гэр бүлын, ажалай болон колхозно харилсаануудта гараhан арсалдаануудай талаар хэрэгүүдые хаража үзэхэhөө гадна, сүүдүүд хадаа ондоо хэрэгүүдые, жэшээлхэдэ, яла тохоходоо захиргаанай органуудай хэhэн буруу ябуулгануудта гомдоhон, hунгагшадай списэгтэ болоhон буруу зүйлнүүд тушаа гомодоhон, мүн бусад хэрэгүүдые хаража үзэхэ байна.

Проект хадаа советскэ гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ демократическа гол ёhонуудые саашадань хүгжөөхэ зорилготой. Гүрэнэй дүүргэдэг олон үүргэнүүдые олониитын үзэмжэдэ дамжуулан үгтэдэг боложол, олониитын зүгhөө нүлөөлхэ хэмжээнүүдэй эрхэтэдые хүмүүжүүлгэдэ угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг байhан ушар анхаралда абтажа, зарим гражданскэ хэрэгүүд нүхэрэй сүүдүүдэй үзэмжэдэ үгтэжэ болохо гэжэ проектын ёhоор хараалагданхай.

Гражданскэ шэнэ хуули ёhон хадаа социалис ёhоор шүүхэ таhалха ябадалые нарижуулан hайжаруулха тухай партиин эрилтэнүүдые бэелүүлхэ замда хэгдэhэн шухала алхам болохо байна.

РСФСР-эй Гражданскэ кодексын, Гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ кодексын проектнүүд тухай элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ РСФСР-эй Верховно сүүдэй түрүүлэгшэ депутат **Л. Н. Смирнов**, депутадууд **Б. С. Егоров** (Москва город), **Д. П. Горин** (Воронежой область), **П. Б. Кацуба** (Эрхүүгэй область) хабаадалсаа.

«РСФСР-эй Гражданскэ кодексые баталха тухай», «РСФСР-эй Гражданскэ хэрэгүүдээр сүүд хэхэ кодексые баталха тухай» хуулинуудые Верховно Совет нэгэн дуугаар баталан абаhан байна.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталха тухай РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **С. Д. Орлов** элидхэл хээ.

Верховно Совет РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые баталаа, тэрээн тушаа зохихо хуулинууд болон тогтоолнуудые баталан абаа.

Тиигээд, РСФСР-эй зургаадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси хүдэлмэреэ дүүргэhэн байна.

(ТАСС).

Нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэhэн үгын түгэсхэл

(...схэл. Эхиниинь ...хи хуудаhанда)

... зэбүүрхэл, өөрынгөө ...раинадаа заха хизааргүй... ..., Россиин бүхы ажалшан ...ралга сэсэн дуушын бүхы ... соогуур нэбтэрэн гаран...

...ын шүлэгүүд — асари ехэ ..., агуухэ дурлалгын шү... ...сэлдэ уряалhан шүлэгүүд, ... гуманизмын шүлэгүүд юм. ...эдэ, сүлөө, жаргал гээшые ...эмсэл дотор — хатуу шэ... ...үнэн зүб тэмсэл дотор туй... ...адагдаха байна бшуу. Дар... украин таряашадай хүсэл ... элирхэйлдэг Шевченкын ... Некрасовай шүлэгүүд шэн... ...шевскиин зохёолнууд шэн... ... түрүү демократиин рево... ...манифест байhан юм. Үнэн ... хани барисаанай үлхээ ...украин поэдые тэдэ эрхим ...дтэй холбоhон байгаа.

...ын үгэ ородой револю... ...демокрадуудай үгэнүүдтэй ...гэдэдэг байhан, тэрэниинь ... гэршэлнэ гэбэл:

...йханиие,
...өө бү хулеэ:
... хаанай захиралтаар
... тэрэш дарагдаа.
... тэрэ сүлөөгөө
... hэрэехэ гэбэл,
...лхэйн хүн зон,
...хынгөө үнсэг шэрээг лэ,
... дахин хурсадан,
...өөгөө hэрэзг лэ.

...үтээлэйнь удхые, револю... ...сэлэйнь удхые элирхэйл... ... эдэ үгэнүүдhээ үлүү хон... ..., татасатай юун байхаб. ...ска националистнууд Тарас ... Шевченкын зохёо... ...лахэ гэжэ hэдэhэн байгаа. ... украин арад өөрынгөө эр... ...нэй уран найруулгын гүн ...интернациональна удхые зү... ...дог байгаа, ойлгоношье. ... украин болон ород арадуу... ... ороной бусад бүхы ара... ... барисаанда ходоодоо үнэн ...н.

... хаанта хархис засагые ... буруушааhан үгэнүүд до... ...сахан крепостной таряашад ...ецуудай гашуудал ба яда... ...адаггүй байгаа. Хаанта за... ...постной дарлалтада эсэргүү ...урдын хаанта Россиин бүхы ... үндэhэ яhаган жагсан ...этэй гэжэ Тарас Григорье... ... ойлгодог, мэдэдэг байhан. ...уудhаа эхилээд финнэнүүд ..., бүхы хэлэн дээрэ хэлэдэг ... байнал» гэжэ бэшэхэдээ, ...үдые нэрлээгүй, тэдэниие ...гаагүйнь тушаан болоhон ... юм. Урда зүгhөө хойто за... — бүхы Росси дотор — ... арадуудай хүндэ байдал... ...ень хараhан, хаанта заса... ...аhаа хохидон зобожо бай... арадуудай hанал бодолые ... байна.

...ын шүлэгүүд эбсэхые, ...лай урда hүгэдэхые заа... ...рин шүдэр гэнжээ таhара ... хүшэ хүртэшэгүй хүндэ ...сүлөөрхыень уряалдаг бай... ...енко нэгэ нациин дарлаг... ...дарлагдагшадай нэгэдэхые ... националистнууд шэнгээр ..., харин богоолшологшод... ...сэн, богоолшологдогшодой ... уряалдаг байгаа. Шевчен... ...аар, национальна сүлөө... ... дайсадта эсэргүү тэмсэл... ...агүй байhан.

... үнэхөөрөө арадай уран ... байгаа. Шүлэгүүдэйнь уд... ... маяг арадай шэнжэ ша... ...адай дуунуудhаа, үльгэр домогуудhаа эшэ абаhан, арад зоной дунда дэлгэрhэн, арад зоной баялиг болоhон, орёо бэшэ, ойлгосотой юм.

Тарас Шевченко—Украинын агууехэ национальна поэт. Тэрэнэй шүлэгүүд түрэл Украинадаа инаг хүбүүнэйнь үнэн сэдьхэлэй дурлалгаар нэбтэрэнхэй. Өөрынгөө зохёолнууд дотор украин арадай национальна эрхим шэнжэ шанарые зураглан, сэдьхэл бодолыень харуулhан байдаг. Гэхэ зуура Шевченкын шүлэгүүд дотор национальна хизаарлагданги, тусгаарланги ябадалай, национальна хара амяа хаРалгын, дээрэлхэлгын мүр сараашье байхагүй. Тэрэнэй уран зохёолой удха шэнжэнь бүхы нацинуудай, арад үндэhэтэнэй ажалша хүн зондо ойлгосотой юм.

Пушкин болон Мицкевич, Лермонтов ба Гейне, Байрон болон Маяковский гэхэ зэргын үнэхөөрөө агууехэ национальна бүхы поэдүүд шэнги Шевченко баhал интернациональна хани холбоо, арадуудай хоорондын хани барисаа дууладаг поэт юм. Шевченко ажалша хүнүүдэй хоорондо илгаа оройдоо гаргадаггүй,— тэрэнэй дурлалынь ямаршье национальностиин ажалша, дарлагдаhан хүнүүдтэ зорюулагданхай байдаг. Юундэб гэхэдэ, дарлагшадай хоорондын илгааhаа дулдыдангүй, тэдээндэ зэбүүрхэдэг байhан юм. Тиимэhээ бүhалгаалагша дуушан өөрөө ородой хаанда, тэрэнэй дүтын хүнүүдтэ, Украинын баяд ноёдто илгадгүй зэбүүрхэгдэдэг байгаа.

Хэхэ юумэеэ оложо ядаhан дээрэhээ зохид найруулгатай шүлэгүүдые заримдаа уншаха гэдэг хүнүүдые hамааруулан таашаалгахын тулада шүлэг бэшэдэггүй байhан. Тэрэнэй шүлэгүүдынь садхалдиhан хүнүүдэй шэхэнэй шэмэг, сэдьхэлэй хужар болодоггүй байгаа. Шевченкын шүлэгүүд дарлагшадта эсэргүү хурса хадхуур болодог байба. Дарлагдагшадта, ядуу тулюур хүнүүдтэ хандадаг, дарлагшадта эсэргүү тэмсэлдэ хамтадаа жагсан бодохыень уряалдаг байгаа.

Жабхалан, удха түгэлдэр юумэ хүнэй ухаагаар, гараар бүтээгдэдэг, хэрбээ тэдэнь богоолшолгоhоо, эрхэ сүлөөгүй байдалай гэнжэhээ мултараа hаа, гайхамшаг юумэнүүдые бүтээжэ шадаха байха гэжэ Тарас Шевченко гүн этигэлтэйгээр нэгэнтэ бэшэ хэлэдэг байhан. «Газар дэлхэйн хамаг муу муухай юумые барижа, няза даража, тама руу хаяхыень» арад зониие тэрэ тон абьяастайгаар уряалдаг бэлэй. Ажалша хүниие сүлөөрүүлхын, алдаршуулхын түлөө, тэрээндэ зол жаргал олгохын түлөө шуналтай абьяастайгаар тэмсэдэг байгаа. «Мүнхэ заяатай байгаалида угаа олон, барагдашагүй hайхан юумэн бии,— гэбэшье тиимэ hайхан юумэ бүтээхэ, туйлдань хүрэхэ гээшэ зол жаргал олоhон хүнэй нюур болоно. Энээнhээ дээдэ зэргын, арюун hайхан юумэ байгаалида бии гэжэ мэдэхэгүй байнаб» гээд бэшээ hэн.

Агуухэ украин дуушан Тарас Григорьевич Шевченкын хүсэл бодол бэелүүлэгдээ. Манай ороной арадууд Коммунис партиин хүтэлбэри доро ябажа, богоолшолгын ба дарлалтын гэнжые таhара татаа. Бүхы арадууд—бага ехын илгаагүй бүлтадаа — адли тэгшэ эрхэтэй болонхой. Совет хүн гээшэмнай сүлөөтэ ажалай хүн, өөрынгөө зол жаргалай эзэн, тэрэниие зохёон байгуулагша мүн.

Урдын хаанта Россиин арадуудай туйлаhан hайн hайхан юумэнь юуб гэхэдэ, тэдэнэр эб эетэй, аха дүүгэй бүлэ дотор ажаhууна. Советскэ Союзай арадуудай энэ агууехэ бүлэ зуу гаран нацинууд, арад үндэhэтэдые өөртөө нэгэдүүлнэ.

Иимэ олон үндэhэ яhалтанhаа бүридэhэн социалис гүрэн зайлашагүй бутарха hандарха бээзэ гэжэ дайсад багсааhан байгаа. Тиигээд манай орон дотор капиталис ёhо гурим hэргээн бодхоохо гэhэн хара хархис түсэбүүдээ тэрээнhээ үндэhэлүүлдэг байhан юм.

Шевченкын зохёолнуудай талаар мүнөөшье хилын саана тон хурса үзэл сурталай ангиин тэмсэл боложо байдаг. Коммунизмын дайсад, тэдэнэй тоодо империалис эзэдэйнгээ hүүлhээнь шагтагалдадаг буржуазна националистнууд, агуухэ кобзариин зохёолые өөhэдынгөө хара хэрэгүүдтэ хэрэглэхэ гэжэ урда мэтээр hэдэнэ, шадаха зэргээрээ хазагайруулдаг, буруугаар тайлбарилдаг байна. Гэбэшье дайсадай багсаамжын буруу hүрэхэнь элитэ.

Манай орон дотор ленинскэ сэсэн национальна политика — арадуудай хани барисаанай, аха дүүгэй холбооной политика илан мандаа. Манай арадуудай суртал бодолой hүр жабхалан, политическэ ехэ болбосоролто мэдэрэлынь юун дээрэhээ харагданаб гэхэдэ, эдэнэр национальна хизаарлагданги ябадал зайсуулаад, социальна, политическэ сүлөөрэлгые национальна хара амяа харадаг ойлгомжоhоо дээгүүр бододог байна. Олон үндэhэ яhатанай аха дүүгэй бүлэ дотор ажаhуудаг совет хүнүүд өөhэдынгөө ажалаар, ухаан бодолоор хүсэн түгэс социалис гүрэн байгуулаа. Энэ ушар байдалые хуушанай, хосорон hалажа байгаа дэлхэйн түлөөлэгшэд, хаанта Россиин гээгдэнгиие hамбаашалан баhадаг байhан хүнүүд хараадаа абаха баатай болонхой.

Тарас Григорьевич Шевченко марксист байгаагүй, юундэб гэхэдэ, тиихэ сагта марксизм hаял бүрилдэн бии боложо байhан юм. Гэхэ зуура, XIX зуун жэлэй дундуурхи үеын Россин эрхэ байдалдашье шэнэ сагай амисхаалые, хүдэлмэришэн ангиин бии боложо байhые, тэрэнэй ерээдүйн агуухэ хэрэгүүдые Шевченко зүбөөр тухайлан мэдэрдэг байгаа.

Пароходто hуугаад Волго дээгүүр сүлэлгэhөө бусажа ябахадаа, Тарас Шевченкын тэмдэглэлэйнгээ дэбтэртэ бэшэhыеньшье абаад үзэхэдэ, ехэ ушар удхатай. Энэ пароход «...ангайhан ехэ амаараа помещигүүд, инквизиторнуудые залгихаар бэлэн байдаг, айхабтар ехэ, абяагүйгөөр таhара удара татадаг аймшагтай амитан шэнгеэр намда hанагдана. Агуухэ Фультон!, Агуухэ Уатт!, үдэрөөр бэшэ, харин часаар ургадаг танай залуу хүбүүн тон ойрын сагта ташуур минаануудые, хан шэрээ ба титим малгайнуудые бүхэлеэр залгиха, харин hургуулиин шабиин шэхэр хүхэжэ наадаhан шэнгеэр дипломадууд ба помещигүүдтэ хандаха байха. Францида энциклопедистнүүдэй эхилhэн юумые танай асари сэсэн үхибүүн манай бүхы газар дэлхэй дээрэ туйлдань хүргэхэ байха. Минии уридшалан хэлээшэ зайлашагүй хүсэлдэхэ».

Общественн ерээдүйдэ хүгжэхын тула техническэ болбосоролой ямар ехэ удха шанартай байhые Шевченко эдэ үгэнүүд дотороо айхабтар сэсэн мэргэнээр уридшалан хаРажа хэлэhэн байна.

Нүхэдүүд! Тарас Григорьевич Шевченкэдэ табигдаhан памятнигай табсан hуури дээрэ поэдэй суута захяаhаа абтаhан, сэдьхэл хүдэлгэмэ үгэнүүд hиилэгдэн бэшэгдэнхэй гэбэл:

Эрхэ сүлөөтэ, шэнэ
Энхэ агуу бүлэдөө,
Магтаал намдуу үгөөрөө
Мартангүй нэрыем дурдаарайт!

Эрхэ сүлөөтэ, шэнэ бүлэ дотороо агуухэ поэдэй дурасхаалые ехээр хүндэлэн ёhолжо, тэрэниие арюун дулаахан аад, хүнэй хэлэжэ шадаха эгээн үндэр удхатай, эгээн hайн hайхан үгөөрөө дурдажа байналди. Бидэнэр тэрээниие арюун hайхан үгөөрөө дурданалди. Аали номгохон бэшэ, харин дорюун шанга үгөөр, манай олон үндэhэ яhатанай социалис Эхэ ороной арадуудай үмэнэ, бүхы хүн түрэлтэнэй үмэнэ тэрэнэй hүр жабхалан ба аша габьяае харуулhан дорюун үгөөр дурдажа байналди.

Тарас Григорьевич Шевченкэдэ табигдаhан памятник урдамнай бодобо. Хэрбээ амиды байгаа hаань, агуухэ дуушанда иигэжэ хандаха hэм:

— Тарас Григорьевич, түрэл газар дайдаяа харыт! Манай олон үндэhэ яhатанай социалис Эхэ орон — Советскэ Союз шэнэ, эрхэ сүлөө түгэс бүлэ болонхойл! Хаанта хархис засагай түшэг тулгууриие үндэhөөрнь hандааhан хүнүүдэй, дарлагшадта эсэргүү, эрхэ сүлөөгэй түлөө, ажалша хүнүүдэй эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө сүлөөрэлгын тэмсэлдэ илалта туйлахын тула хүсэ шадалаа, ами наhаяа хайрладаггүй хүнүүдэй— арад түмэнэй зол жаргалай түлөө алдарта тэмсэлшэдэй зэргэдэ танайнгаа байhые мартаагүйбди, хэзээшье мартахагүйбди!

Эрхэ сүлөөтэ, ажалда дуратай совет арад орон дотороо социалис общество байгуулаа. Манай арад мүнөө Маркс, Энгельс, Ленинэй туг доро, Коммунис партиин хүтэлбэреэр коммунизм байгуулжа байна. Социализм болон коммунизм байгуулгын замаар олохон оронуудай арадууд дабшажа ябана. Бүхы хүн түрэлтэнэй энэ замаар дабшаха байhандань этигэнэбди.

Социализм гээшэ арадай сэсэн ухаагаар байгуулагдаhан соёл культурын үнэтэ баялигые арьбадхан залгамжалагша мүн. Эдэ баялигуудай дунда эгээн залиршагүй жабхалан зүйлынь — Шевченкын поэзи болоно. Шевченкые хүндэлэн тэмдэглэхэтээ хамта, тэрэнэй уг баялигай мүнөө үеын, ерээдүйн хүнүүдтэ угаа ехэ удха шанартай байhыень баталан дурданабди.

Шевченкын нэрэ алдар түрэл соёл культурын түүхэдэ алтан үзэгүүдээр бэшэгдэнхэй. Агуухэ дуушанда зорюулагдажа Москвада табигдаад, ородой соёл культурын одод болоhон Пушкин ба Гоголиин, Горький ба Маяковскиин памятнигуудтай зэргэлэн оршохо энэ памятнигые нээhэн ушар — манай арадуудай эбдэршэгүй бата хани барисаанай, аха дүү ёhоной харилсаа холбооной эли тодо гэршэ жэшээ болоно.

Бидэнэр — шэнэ, сүлөөтэ социалис дэлхэйн хүнүүд Украинын гайхамшаг хүбүүнэй дурасхаалда, арадуудай интернациональна нэгэдэл ба хани барисаае магтан дуулагша агууехэ дуушанай дурасхаалда маша ехэ баяр баясхалангай мэдэрэлтэйгээр хандаhабди.

Тарас Шевченко тухай дурасхаал олон үеын хүнүүдэй оюун сэдьхэлдэ хэтэдээ мүнхэ оршон мандаг лэ!

Сүлөөтэ арадуудай хоорондын хани барисаан улам бэхижэг лэ, бүхы дэлхэйн ажалшадай интернациональна харилсаа холбоон бүри ехээр батажан мандаг лэ!

Тарас Григорьевич Шевченкэдэ алдар соло!

(Нүхэр Н. С. Хрущевой үгэ хэлэхэдэнь, оло дахин нэрьемэ, үни удаан альга ташалган болоо).

Совет комсомолшууд—Югославида

БЕЛГРАД, июниин 11. (ТАСС). Югославиин залуушуулай союзай ЦК-гай уриалаар ВЛКСМ-эй ЦК-гай бюрогой гэшүүн Ю. П. Белов түрүүтэй совет комсомолшуудай делегаци Белградта ерэбэ.

Айлшад 10 үдэрэй туршада Югославида байха зуураа, Югославиин хүдэлмэришэнэй болон хүдөөгэй залуушуулай ажабайдалтай тодорхойгоор танилсаха юм. Мүн залуушуулай хоёр организацинуудай хоорондохи харилсаа саашадань хүгжөөхэ тухай СФРЮ-гэй залуушуулай союзай ЦК-да хөөрэлдөө хэхэ байна.

Де Голль орон соогуураа аяншална

ПАРИЖ, июниин 11. (ТАСС). Франциин президент де Голль орон соогуураа 21-дэхеэ аяншалхаяа мүнөөдэр гараба. Дотоодын хэрэгүүдэй министр Р. Фрэ, хүдөө ажахын министр Э. Пизани де Голльтой хамта ябалсана. Эдэнэр Франциин хойто районуудай хэдэн городуудаар ябажа, воскресенидэ Париж бусажа ерэхээр хараална.

Кениие хүгжөөхэ 6 жэлэй түсэб

НАЙРОБИ. Энэ жэлэй июлиин 1-hээ 1970 оной июниин 30 хүрэтэр ороной хүгжэлтэ хараалhан зургаан жэлэй түсэб табигдаhан тухай Кениин правительство мэдүүлбэ.

Энэ түсэбөөр хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гол анхарал хандуулагдана. Хүдөө ажахын продукци абалга 70 процентээр ехэ болохо юм. Тиихэ зуураа, хлопок ургуулгые 10 дахин ехэ болгохоор хараалагдана. Мүн сай, рис болон саахар нилээд ехээр абтадаг болохо юм.

Мүн элүүрые сахиха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулагдаба. Томо госпитальнуудай, эмнэлгын зургаануудай 100 барилга түсэбөөр хараалагданхай.

(ТАСС).

Цейлоной шэнэ правительство

КОЛОМБО, июниин 11. (ТАСС). hүүлэй үдэрнүүдтэ эндэ болоhон хөөрэлдөөнүүдэй hүүлээр «Шри Ланка Фридом» (ШЛФП) болон «Ланка Сама Самадж» (ЛССП) партинуудай түлөөлэгшэдhөө бүридэhэн коалиционно правительство байгуулагдаба.

ШЛФП партиhаа правительствын составта 12 хүн оролсоо. Г-жа Сирамаво Бандаранаике премьер-министрэй, оборонын министрэй болон гадаадын хэрэгүүдэй министрэй тушаал эзэлээ. ЛССП парти финансын министрэй, коммуникациин болон ниитын хүдэлмэриин министрнүүдэй тушаал правительствада эзэлхэ болоо. Тус партиин лидер Н. М. Перера финансын министрээр томилогдоо.

Ехэ гээлтэдэ ороно

ПАРИЖ, июниин 11. (ТАСС). Орон доторхи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе буу зэбсэгэй хүсөөр дараха гэжэ оролдожо байhан Урда Вьетнамай алуурhад ехэ гээлтэдэ ороно. Июнь hарын түрүүшын 7 хоногой туршада правительственна сэрэг 280 хүнөөр хоробо. Урда неделидэ 250 хүн байгаа гээд Франс Пресс агентство мэдээсэнэ. Правительствын сэрэгэй партизануудтай уулзаhан байлдаануудта 55 хүн алуулhан, 190 хүн шархатаhан, 35 хүн hураггүй.

Хэрбээ полициин ерэтэр гэрэйнгээ орой табижа үрдеэ hаа үгытэй хүн энэ газартаа гэр урсахан бариха эрхэтэй юм гэhэн заншал Чилидэ бии юм. Тиимэhээ засагаархидай ерэтэр түргэлүүлхэ хэрэгтэй болоно бшуу. Энэ «барилгада» бүхы бүлөөрөө, ехэ бага гэнгүй, хабаадалсадаг байна. Зураг дээрэ: Сант-Яго городой заха газарта иимэ нэгэ гэрэй барилга харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

Армиин гурбанай нэгэ хубинь—хилын саана

ЛОНДОН, Англи хадаа зэбсэгтэ хүсэнүүдэйнгээ гурбанай нэгэ хубиие (33 процент) хилын саана барижа байна. Оборонын министр Торникрофт общинануудай палатада энээн тухай мэдээсэбэ. Мүнөө үедэ Малайзида, Урда Аравида, Британиин Гвиана, Мальта, Кипр болон Баруун Германида Англиин сэрэгэй 130 мянган хүн байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

(ТАСС).

Гондураста хардалга мүрдэлгэ хэгдэнэ

ГАВАНА, Куба болон бусад социалис оронуудта ошожо ерэhэн 20 гаран хүнүүд нютагаа бусажа ерэхэдээ арестовалагдаа гээд Латина Пренса агентствын корреспондент Тегусигальпыhаа дамжуулна. «Политическэ гэмтэй зонууд» гэжэ нэрлээд, полициин түлөөлэгшэд тэдэниие мүнөө үедэ мүрдэжэ байна.

Полициин аяг ааша Гондурасай демократическа олониитын зүгhөө буруушаагдана.

(ТАСС).

Хани ёhоной хөөрэлдөөн болоо

ДЕЛИ, июниин 11. (ТАСС). СССР-hээ Индидэ байдаг элшэн сайд И. А. Бенедиктов Индиин премьер-министр Лал Бахадур Шастритай мүнөөдэр уулзаба. Премьер-министр болоhонтойнь дашарамдуулан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Шастрида эльгээhэн бэшэгые СССР-эй элшэн сайд дамжуулан үгэбэ. Лал Бахадур Шастри бэшэг эльгээhэнэйнь түлөө Н. С. Хрущевто ехэ баярые хүргэхые гуйгаа.

Премьер-министр Шастри СССР-hээ Индидэ байдаг элшэн сайд И. А. Бенедиктов хоёрой хоорондо хоёр талада хабаатай асуудалнуудаар хөөрэлдөөн болобо. Тон халуун хани ёhоной оршон байдалда хөөрэлдөөн үнгэрөө.

ЖАРГАЛТАЙ АЖАҺУУГААРАЙГТЫ!

Үнэн болоhон ушар

Нэгэтэ субботын үдэшэ Галсан хүбүүн ажалаа дүүргэмсээрээ хамтынгаа байрада ерэжэ, яаралтайгаар хубсалба. Һүүлдэнь гарахаяа ябатараа, гэнтэ бодолгото болон, баруун сонходоо ошожо, холо руу шортон зогсобо. ТЭЦ-эй үндэр корпусой хоолойнуудаар баглагар хара утаан мушхаран хөөрэнэ. Тээ саанань городой паркын хашаа, жэрылдэhэн олон гэрнүүд харагдажа, түр зуур энеэбхилhэн урихан шарайтай Дарижаб басаган нюдэнэйнь урда үзэгдэхэдэл гэбэ. Тэрэнэй зохидхоноор алхалан ябахань, ялабхиhан харахан нюдэниинь, зүрхэ дайруулан зөөлэхэнөөр миhэлзэдэгынь гэнтэ hанаандань ороодхибо. «Магад намдэ дуратай» гэжэ hанахадаа шарайнь гэрэлтэй болошоно. Дарижабай үнэхөөр дурладагынь үшөө hайн ойлгоогүй аад, элдэбээр тайлбарилан шэбшэнэ...

Үнгэрэгшэ субботын үдэшэ Дарижабтай кинодо орохоор зүбшэhэн Галсан хоёр билет абанхай, «Прогрессэй» хашаа түшөөд зогсобо. Гэнтэ харахадань, оперо, баледэй театрай хойгуур Дарижаб богонишог хара пальтотой, тэбхэр сагаан нюуртай үндэр хүбүүнтэй хүтэрэлдөөд ерэжэ ябаба. Түрүүшээр Галсан юушье ойлгоогүй байтараа, гэнтэ нюрга руунь хүтагаар отолжорхиhондол үбшэнтэйгөөр жэржэгэд гээд, зосоонь хүйтэ даажа, hүүлдэнь эшэдэhэниинь хүрэжэ, яахашье мүрөө оложо ядан, нэрэ hураггүй хубсаhаа заhасагааба. Хүрэжэ ерэхэдээ, тэрэнь Галсанай танихa хүбүүн байжа:

— Оо, Галсан, сайн! Маанадаар кинодо ороxo гүш? — гэбэ.

Галсан юушье харюусангүй, Дарижабай урдаhаа сэхэ хараад:

— Би хоёр билет абаад хүлеэжэ байнаб...— гэбэ.

— Һайнши даа, Галсан, бидэш билеттэйбди. Доржо абаа hэн, — гээд, Дарижаб халажа ядаhан ондоо нюдөөр Галсанай урдаhаа халта хараадхиба.

Галсанай зосоо тэсэбэритэн эрид зориг орожо: «Намда хүнэй билет хэрэггүй. Би шамда абаха эрхэтэйб, сугтаа кинодо орохоёо зүбшөө hэмнайб», — гэжэ шүдөө зуун, аалиханаар хэлэбэ.

— Би шамайе Доржын нүхэр гэжэ hанаалби...— гэжэрхёод Дарижаб киногой зал руу орошобо.

Галсан Доржо хоёр урда урдаhаа ёлогод гэжэ халта харалсаад, Дарижабай хойноhоо дахасалдан ороо hэн.

Мүнөө сонходо зогсожо байтараа, «магад, намда дуратай гү, басагадай зангынь бэлээр таахагүйш. Юрэдөөл үшөө дахин Дарижабтай уулзажа, хүсэд hайнаар ойлголсохо байна», — гэжэ hанахадаа. Галсанай зосоо ехэл тэнигэр шэнги болохо, бушуу газаашаа гараба.

Үдэшын табан часhаа эхилээд, городой гудамжаар хүн зон хотэ рүү олон. Энеэлдэн, хөөрэлдөөн салгидана. Энэ үедэ Галсан «Эрдэмэй» углууда арбаад минута зогсоод, hүүлдэнь Ленинэй гудамжаар хойшоо алхалба. Ехэнхидээл хүтэрэлдөөд ябаhан хүнүүдые адаглана. Юугээшье үшөө ойлгоогүй ябатараа, оперо, баледэй театрай хажууда хүрэхэдөө, ехээр эсэhэн мэтэ бэень гэнтэ hула болоhондол үзэгдэжэ, хажуудань байhан hандали дээрэ Галсан хүндөөр hууша-ба. Өөрэйнь наhанай хүбүүн басаган хоёр гар гараа татасалдаhаар энеэлдэн ерээд, хажуудань hууша бад.

— Оох, Дугаржаб, ши hонин хүнш даа...— гээд hуухатаяа сасуу басаганиинь хэлэбэ.

— Яанабиб. hаа hаа, зүрхэндэш хүрэжэрхёо гүб, hаа, hаа,— гэжэ энеэгээд, хүбүүниинь басаганайнгаа гарынь бариад эльбэсэгээн. — Долгоржаб, хэзээ ниилэхэмнайб, али дурагүй гүш даа, — гэбэ.

— Юугээл ходо hуранаш, хэлээ бэшэ hэн гүб, алдажархихаб гэжэ айна гүш,— гэжэ энеэгээд, басаган хүбүүндээ нэнгэн наалдаба.

Эдэ бүгэдые Галсан хаража hотошоод байтараа, гэнтэ нюдэниинь юунhээшье үлүү, хүндэтэй юумэндэ торолдошобо. Тээ хойнонь Дарижаб хүхюутэй, бодолгото болоhон янзатай «Прогресс» тээшэ хараад зогсожо байба.

— Эй, Дарижаб! — гэжэ Галсан шангаар ооголоод,— hуга харайн бодожо, басаганай хажууда ошоод

Дарижаб, сайн! Гансаараа гүш юундэ уруу дуруу байнаш? — гэбэ.

Тиимэ, гансаарааб...— гээд Дарижаб доошоо харан, хүлөөрөө юу хээ эторэсогээбэ. Галсан Дарижабай гарынь дүмүүхэнээр бариад хоюулаа хойшоо шэглэн аалихан ябабад. Наранай орохо дүтэлжэ байhан үе hэн. Тэдэнэр «Прогрессэй» хойнохи сэсэрлиг соо орожо hандали дээрэ hууба.

Мүнөө Дарижабай дуугүй уруу дуруу hуухынь харахадаа, Галсан зэлүүдгүй хайрлада hаниинь хүрэнэ. Баhа голхорон элдэб юумэ шэбшээд абана.

— Дарижаб хүлисөөрэй, би эндүүрээб,— гээд Галсан Дарижабай гарынь барижа, урдаhаань адаглан хаража байба.

— Би мэдэнэб, бултыстнай мэдэнэб. Ши Доржын нүхэрши, Доржо намда дуратай. Теэд...— гээд, Дарижаб нюурайнгаа пулаадаар нюдөө халта аршаад абаба.

— Дарижаб, юундэ бархирнаш? — гээд. Галсан улам дүтэлэн асууба.

— Таанадта hайн. Ямаршье удха ушигүйгөөр дурлаабди гэжэ ябахадатнай. Би шамайе Доржын нүхэр гэжэ hанааб... Харин Доржо шамда жүтөөрхэжэ hалашоод ябана. Машинаяа тушаагаад, хүдөө район гарахам гэжэ түхеэржэ байна.

Энэ үедэ Галсан юушьеб ойлгожорхибо хэбэртэй.

— Дарижаб, бишш зэмэтэйб, би туhалха ёhотойб, — гээд, Галсан hуурhаа бодожо, Дарижабай гарhаань бариад, Доржодо ошоё. Мүнөөл үрдеэгүй hаа, hүүлдэнь хүсэгүйш — гэбэ.

Галсан шамдуу ошожо, Доржын байрада оробо. Доржо халта урдаhаань хараад, саашаа эрьелдэшэбэ. Багахан таhалга соонь хоёр хэhэг юумэнэй орёолтотой байхыень Галсан хараад:

— Доржо, таhалгаяа сагаадуулхаяа байна гүш? — гээд, мэдээшэгүй болоhондол асууба.

— Байрада хэрэгтэй hаа, эндэ орыш,— гэжэ Доржо халта дуугарба.

— Өөртэшни, Доржо, байра хэрэгтэй, — гээд. Галсан Доржын урдаhаа сэхэ шортон,— Ши Дарижабта дуратай гүш? — гээд асууба.

— Аа,— гээд. Доржо гайхангяар Галсанай урдаhаа хараадхиба.

— Ши, Доржо, үнэхөөрөө дуратайш. Дарижаб шамай газаа хүлеэжэ байна. Эрхим hайн эрэ hаа, энэ дороо ошожо, гэртээ асара, — гэбэ.

Доржо дала мүрэ дээрээ тохоотой байhан полотенцэеэшье абахаяа мартажархёод, газаашаа бушуу гараба.

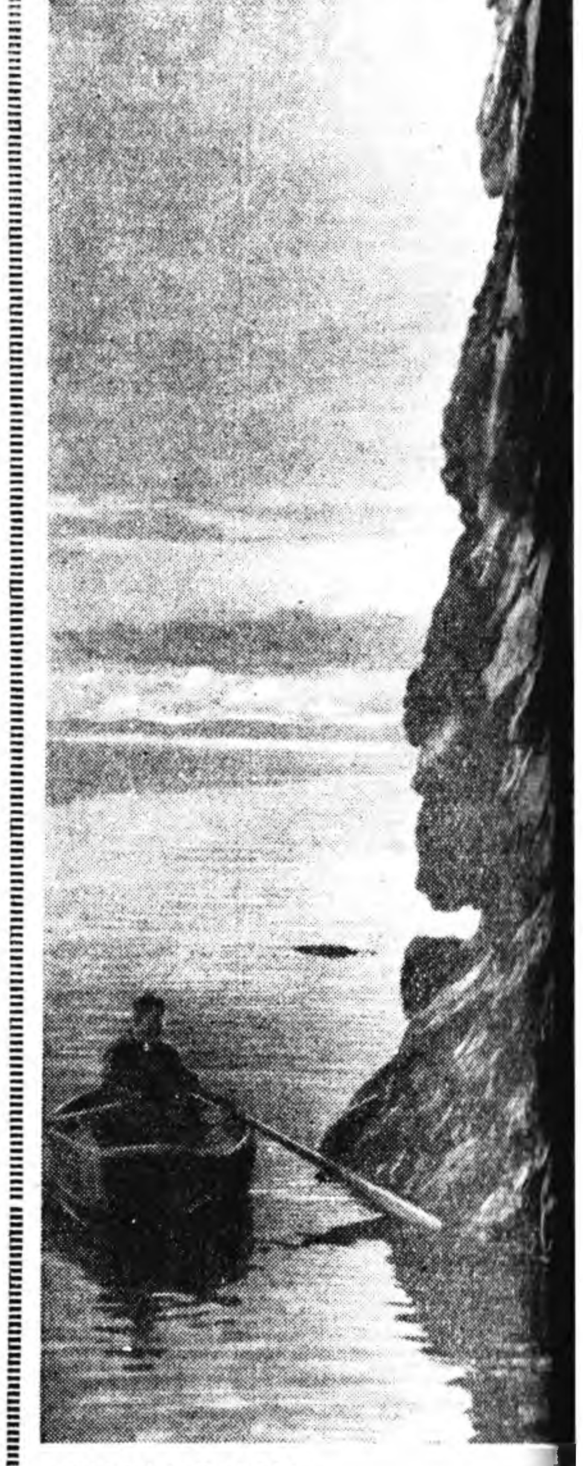
Энэ үедэ Галсанай зосоо хооhон, гансаараа шэнги байтараа, «бишье, Дарижабшье эндэ зэмэтэйбди» — гэжэ hанахадаа, гэнтэ зосоонь уужам, баяртай шэнги болобо. Галсанhаа Дарижаб Доржо хоёрой энеэлдэhээр орожо ерхэдэнь, түрүүшынхеэ тэдэнние харahандал Галсан: — Зай, одоол уулзаба, танилсаба гүт? Үшөө юушье хэрэггүй гү? — гээд, сэхэ асууба.

— Үгы, үгы,— гээд, Доржо түргэн харюусаа hэн. Дарижаб ялабхима харахан нюдөөрөө миhэлзэн Галсанай урдаhаа урихаар хараад байба.

— Зай, нигээд лэ зол жаргалтай ажаhуугаарайгты,— гэжэ зосооhоо гүнзэгыгөөр дуугараад, Галсан түргэхэноор гарашаба.

— Эй, эй, Галсан, байгыш,— гэhэн хоёр ондоо бүдүүн, нарин абяан соностон, багахан таhалга соо тунашоо hэн...

Н. ЦЫНГУЕВ.

БАЙГАЛ ДАЛАЙН ЭРЬЕДЭ.
Ф. Сорокиной фото.

ХОЁР ХҮНЭЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

— Бүри анхандаа архи нэрэхэ гэжэ бодоhон эзэн гурбан амитадай — үнэгэнэй, шоныи, гахайн шуhа холилсоhон юм шуу.

— Болил даа, юун тиимэ юумэ байха hэм.

— Үнэншэнэгүй аалши, ши архи уудаг гүш?

— Заримдаа, хаа яахан, hайндэрнүүдтэ...

— Үсэгэлдэр манай Гэндэнжамсые хараа hэн гүш?

— Хараа даа, хараа, ехэл hогтуу ябана бэлэй. Тэрэш үдэр бүри уудаг хүн ха юм. Үдэшэ оройшог харан гэhээмни... hа, hа; hа...

— Гахайтай тэбэрилдээд хэбтээ гү?

— Тиигээ, тиигээ.

— Хараба бэзэш. Үглөөгүүр энэ манай конторододо орожо ерэхэдээ зуу—хоёр зууе уутаад ябаа хаш. Яагаа зохидоор кассиртаймнай хөөрэлдөөд, урда хойнонь ороод, үнэгэн мэхэ гаргаад, улаахан арбатые хармаандаа хэжэрхинэ hэн. Үдэр ноенноймнай урда ерээд, хайшан гэжэ галзуурна гээшэб. Эгээл шоно арьяатан шэнги байгаа бэшэ аал? Үдэшэлэн хараба ха юмши, юунтэй зэргэлээд хэбтэнэ hэм.

— Һа, hа, hа; үнэхөөрөөшье зүб гээшэ ха даа.

ЗААХАН РИММЫН ШАН

Демократическа залуушуулай бүхэдэлхэйн федераци үнгэрэгшэ жэл үхибүүдэй дунда Уласхоорондын литературна конкурс соносхоhон юм. Элдэб оронуудай үхибүүдэй бэшэhэн хэдэ мянган рассказ, онтохон, үнэн болоhон ушарнуудhаа минил дүшэн дүрбэнниинь жюриин шнидхэбэридэ девизтэйгээр табигдаhан байгаа.

Италиин суута уран зохёолшо Дина Ринальди түрүүлэгшэтэйгээр Прагада болоhон литературна «Олимпын» зүблөөн «Далай» гэжэ рассказай авторта нэгэдэхи шан, нэгэдэхи шатын диплом үгэхэ гэжэ шиидхэhэн юм. Харин тэрэ рассказайнь автор Крымэй областиин, Куйбышево тосхоной арбан табатай hурагша Римма Имамутдинова байшоо.

Илажа гараhан бэлигтэй басаганай hурадаг hургуулиин директорынь: «Римма бэрхээр hурадаг, даруу зантай, ажалдаа дуратай басаган. Оршон тойронхи юумые анхаралтайгаар хаража ойлгодог hүбэлгэн хүн», — гэжэ АПН-эй корреспондентдэ хэлэhэн байна.

Эндэ Риммын бэшэhэн «Далай» гэжэ рассказ толилнобди.

ДАЛАЙ

ДАЛАЙ! Энэ үгэ соо минии хамаг дуратай юумэн хуу багтанхай гэхэдэ болохо. Далай ямар үргэн, ямар гүнзэгыб даа. Эгсэ эрье дээрэнь зогсоходом, hалхин үhыемни hаабайлгана, платиием хүлхытэр үлеэжэ, онгосын далбагадал адли болгоно.

Би хаана яанагүй ябаhан, олон юумэ хараhан, үзэhэн хүмби. Тиимэ мэргэжэлтэй ха юмбиб — геологоб.

Хойто зүгэй үзэсхэлэнтэ hайханаар хүрсэтэhэн толошье, ажамидаралгүй юм шэнги жэн балай аад, үнэндөө нюуса далдын хүдэлөөтэй сүл губиениешье хараhан байхаб. Айхабтар ехэ дайда дэлхэйе эзэлhэн ой тайга соогуур ябааб, тэндэхи модон бүхэниинь өөрын онсо илгаатай байдаг, мүн үнгэ бүриин сэсэгүүдэй үнэр анхилhан, миралтан, долгилон байhан зүлгэ ногоогоор хушагдаhанхай элдин талыешье хараhан байнаб. Ямар гоёб даа! Эндэ үнжэгэн хөөмэй нимняашье, хонгёохон хонхо сэсэгүүдшье, эрэлхэг суурагар балшан гармануудшье, мэхэтэй хүхэ нюдэтэ василёгуудшье, эрэлхэг зоригто Данкогой зүрхэнhөө сасарhан ошонууд шэнги, эндэ сасагдаhан ягаа улаан хонгор зулануудшье hалбарна бшуу. Нюдэ hаргаама сахитар сагаан, hүрөөтэй, абяа аниргүй мүльhэнүүдыешье, гүрүүндэ тунгалаг hайхан нуурнууд байhанаа, мүнөө хүгшэржэ, гартаа ороhон лэ юумые хомхой хобдог ама уруугаа түлхидэг харуу хүн шэнги болоhон, бур шабарта намагуудыешье харанхайб. Оройнь будан манаар хушагдаhан орьёл торьёл хада уулануудыешье хараhан байхаб.

Эдэ бүгэдэ хуу гоё hайхан лэ даа, харин би юунhээшье үлүүгээр далайда дурладаг юмби. Далайе хараагүй хүн орон дэлхэйн хамаг гоё hайханиие хуу ойлгожо мэдэжэ шадахагүй гэжэ hанагшаб. Далайе нэгэ хараад, нимэл байдаг юм байна гэжэ ойлгожо, зураглан бэшэжэ болохогүй. Далай гээшэ номгон ба зөөлэншье, дүтэ ба холошье, дулаан ба hэрюуншье байдаг. Харин би далайн дошхоншье, шууяатайшье, уурташье, хүйтэншье, мүльhэтэйшье, үндэршье, набтаршье, үнгэрхэдөө, загаhашадай заахан hууринуудые дайрахаар тиимэ муу аашатай байхаданьшье, далайда дуратайб. Теэд далай хаа-яал, үсөөн удаа муу аашатай байдаг.

ДАЛАЙН долгиной зөөлэхэн, намдуухан сохидол хүлыемни тэбэрсэд, гэнтэ шулуу дайраhалаараа мянга түмэн ялалзаhан сэсэрдэhэ намда сүршэжэ, хүлhөөмни толгойдом хүрэтэр норгожорхино. Сахалинууд энеэлдэнэ. Долгинууд эбхэлеэтэhэн сагаан хөөhөөр тэдээндэ мэхэтэйгээр энисэгээнэ. Би хүмэдхэеэ буулгажа, сухалдаад туршанаб, теэд тэсэнгүй, сахалинуудтай адли энеэшэнэб. Тиигээд далай уруу орожо, долгинууд дээрэ хэбтэшэнэб. Эгээл тэрэ үедөө өөрөө далайн басаган шэнгеэр hанадагби. Долгинууд намайе эрьеhээ улам улам саашань үлгыдэнэ.

Ханатараа тамараад, эрье тээрэ гаранаб. Зааха унтаад абахы дуран хүрэнэ, тиибэшье сагаахан платитай бишыхан басаганай далайн захаар ябахые харанаб. Шарабтар, hолоомо шэнги сэхэ, мүрэдөө хүрэмэ ута үhэтэй. Ехэ хара нюдэтэй. Юундэшьеб, мүнөө ехэууртай ябана янзатай. Хажуудань ошоо hаа гэжэ бодобошье, минии үйлажа байхада, хэншье бү hамааруулhай, гансаараал байгаашань дээрэ гэжэ бододогоо hанаад, гүйжэ ошобогүйб. Теэд хойноhоонь уруу дурууrаар аалихан алхалжа ябаhан хүбүүхэн хоюулан үйдхарлажа ябагшаhаа, гансаараа байhан дээрэ гэжэ мэдэнэгүй янзатай.

БАСАГАХАН шулуун дээрэ hууба. Үйлахаяашье болёо, тиибэшье ехэл үйдхартай, тансаарданги зандаа. Хүбүүхэн хажуудань ошожо, зэргэлэн hууба. Басагахан хажуудань тэрэнэй ерээгүй юм шэнги, эрьежэ харанагүй. Тиигээд хүбүүн урмагүй боложо, долгиндо туугдажа ерэhэн сабшадаhа абаад, элhэн дээрэ юуншье гэжэб түргэн бэшэбэ. Тэрэнниень басагаханай hэмээхэн хараhаар байтар, үрдижэ ерэhэн долгин арилгажархина. Хүбүүхэн дахин бэшэнэ, тэрэнииень басагахан үрдижэ уншаад, миhэд гэhэн бэеэрээ шулуун дээрэhээ бодоод, эрье зубшан гүйшэбэ. Энеэжэ ябаад гүйнэ, тиихэдэнь хойно хойноhоо ерэhэн долгинууд хүлыень сохино. Тэрэнние долгинууд унаса hэжэнэ аа гү гэжэ хүбүүн айгаа ёhотой. Хойноhоонь гүйжэ хүсөөд, хоюулан зэргэлэн ябаба.

Би далайн сэнхир хүхэ тунгалаг нюруу шартан, дээгүүрнь хоёр үхибүүдэй ябаhан элhэтэ эрьеыень харанаб. Тэдээн дээгүүр сахалинууд дэбижэ, далайн уулам уруу ниидэнэ. Хүсэтэ далинуудынь тэдэниие холын холо, магад, тэрэ саада хариин эрье хүрэтэршье, абаашаха байгаа ёhотой. Тиимэ түргэн, баяртайгаар эблэрhэн үхибүүдэй баяртай энеэдые хариин нютагта, шубуудай хүргэжэ шададаг hаа ямар hайн байгааб. Хэрбээ хамаг наhатайшуулай тэдэндэл адли тиимэ бэлэхэнээр үгэеэ ойлголсодог hаань, баhа hайн бэлэй!

Б. САНЖИН оршуулба.

ТАБАДАХИ ХҮН БҮХЭН ЭРДЭМТЭН БОЛОХО

Энээниие мэдэхэ гүт

XX зуун жэлэй эхиндэ бүмбэрсэг дэлхэй дээрэ оройдоол 15 мянган эрдэмтэн бии байhан юм. Мүнөө байгаалиин нюусые шэнжэлэн элирүүлдэг хоёр миллион үлүүтэй мэргэжэлтэн дэлхэй дээрэ бии. Бүхы дэлхэй дээрэ научна шэнжэлэлгын хүгжэлтэ тухай ЮНЕСКО-гой материалнууд соо эдэ мэдээнүүд дурдагдаhан байха юм.

Һүүлшын сэгнэлтын ёhоор 1961 оной эхин үеэр хүн түрэлтэн 2,9 миллиард тухай тоотой болоо. Тиимэ болохолоороо, дэлхэй дээрэхи мянга табан зуун хүн бүхэнэй нэгэниинь научна хүдэлмэрилэгшэ болоно. Хүгжэнги индустритай оронуудта энэнь hураггүй дээгүүр байха юм. Жэшээлхэдэ, СССР-тэ дүрбэн жэлэй урда тээ 662-дохи эрхэтэн бүхэн өөрыгөө эрдэм шэнжэлэлгэдэ зорюулдаг байгаа.

ЮНЕСКО-гой материалнууд соо үшөө нэгэ hонирхолтой тобшолол хэгдэнэ. Хэрбээ хүн түрэлтэнэй тоогой табин жэлэй турша соо хоёр шахуу дахин нэмэхэ байгаа hаань, наука hурагүй түргэнөөр хүгжэдэг. Шэнжэлэгшэдэй тоо XX зуун жэлэй нэгэдэхи хахадайхитай жэшэбэл, дунда зэргээр найма хахад жэлэй турша соо хоёр дахин олон болохо байна. Иимэ жэшээтэйгээр саашадаа хүгжэхэ болоо hаа, 2000 ондо дэлхэй дээрэ 20—30 миллион эрдэмтэд бии болохо! Үшөө 50 жэлэй үнгэрөөд байхада манай газар дээрэ 8—10 миллиард хүн ажаhууха, хоёр миллиард шахуу шэнжэлэгшэд — дэлхэйн табан хүн бүхэнэй нэгэниинь научна хүдэлмэри эрхилдэг байха болоно.

(ТАСС).

ХУРСА ХАРЮУ

Нэгэ айлайда айлшад ерэбэ. Һамган hахы hалбаг болон, эдихэ юумэ бэлдэбэ. Тэрэ hамбаандаа ехэ абиртуу янзаар үбгэндөө хандан:

— Айлшадаар зэргэ хашан юундэ hуулдашообши? Стол дээрэ эдихэ юумэ табихам, туhалалсыш!, — гээд енгүүрхэбэ.

Үбгэниинь эдеэнэйнгээ таhалга руу гүйжэ орохотойгоо зэргэ хэдэн табаг барижа гараад, стол дээгүүрээ табисагаагаа. Һамганиинь хажуудань ерээд, хараал шэрээл табиба:

— Ямар эрьюу хүмши. Юугээ, хаана табихаяа мүнөө хүрэтэр мэдэнгүй ябаха. Энэ табагаа ишэ тиишэнь таби, — гээд заан, зонхилбо.

— Зүб лэ хэлэнэш даа! Хэрбээ эрьюу бэшэ байгаа hаа, шамтай гэрлэхэгүй hэн бэзэб, — гэжэ түргэдүү зантай hамгандаа үбгэниинь дарууханаар харюусаа hэн.

Айлшадта аягүй шэнги байгаашье hаань, нүхэрынь наада энеэдэнээрээ холин, хэлэhэн үгэеэ сагааруулба.

Ф. БАЛДАЕВ.
зурагынь авторай.

ШОГ, ЁГТО

Байтараа...
Огторгойдо одо мүшэд
Ониб-аниб эмниилдээ.

ҮНДЭР, НАБТАР...

(Шог дуун)

Нэгэтэ...
Хүдөө хээрэ Намдаг хүбүүн
Хүүхэн Ханды хараа hэн.
Бэеэр үндэр байгаашье hаань,
Бэлээр хүбүүн дурлаа hэн.

Иимэ hүни залуу хоёр
Инаглажа тэбэрилдээ.
Удангүй...
Набтар үндэр рюмкэнүүд
Намжар гоёор жэрылдээ.
Набтар үндэр түрын зонууд
Найр бүтээжэ сэнгээл даа.
Нигэжэ...
Һалтаа Намдаг үндэр Ханды
Һамган болгоо оэлэн лэ.
Номгон даруу шэнэ бүлэ
Нютагтамнии нэмээ бэлэй лэ.
Тээсэгэн...
Залан сэхэ гудамжада
Залуу бүлы хараабди.
Намдуун ябаа Хандын хойно
Намдаг шэмрэн яраа лэ.
Гэнтэдэ...
Ханда бэри уургайшагаар
Халта эрьен хэлэбэ лэ:
«Яаhан hалтаа ахир хүмши,
Ябыш түргөөр!» — гэбэ лэ.

АРГАТА ХҮСЭТЭ ХОЁР

(Арадай аман үгэ)

Урда нэгэ сагта уужам дэлюун нютагта Аргата Хүсэтэ хоёр гэжэ аха дүүнэр ажаhууhан юм гэдэг. Аргата ахань ажалша бэрхэ, арга шадабаритай дархан хүн байhан. Хүсэтэ дүүнь бэе тэhэн бэерхүү, уур сухалдаа булигдаhан, уран шадабари багатай, ушаргүй залхуу хүн hэн ха.

Нэгэтэ Аргата ахань Хүсэтэ дүүдээ:

— Хоюулаа тэргэ дархалаябди, бишш шамдаа дарха заажа hургаhуу, — гэбэ. Хүсэтэ дүүнь:

— Намда хүнэй hургаал заабари хэрэггүй, өөрөө хуу мэдэхэб, шадахаб, хүсэ ядаха бэшэб,— гээ hэн ха.

Аха дүү хоёр ами аминдаа тэргэ дархалжа эхилбэ. Аргата ахань арга шадабаряа гаргажа, арбан hайн тэргэ бүтээбэ. Хүсэтэ дүүнь хүсэеэ гаргаба, хүлhэеэ гоожуулбашье, ори ганса тэргэ арай шамайхан холбобо.

Тэрэ хоёрой тэргэнүүдээ дэлгүүр дээрэ гаргажа, хүн зондо дурадхахадань Аргатын hайн тэргэнүүдые аргажа олоороо hайхашаагаад, Хүсэтын хархигар модон тэргые харахашье хүн байбагүй. Хүсэтэ дүүнь ахадаа атаархажа, уур сухалаа бусалгаба. «Яба нигээд, зондо hайшаагдажа бай» гээд, Аргата ахынгаа тэргэнүүдые үй бута сохижорхибо. Тиигээд өөрынгөө тэргэ хүн зондо дурадхахадань хэншье хэрэглэбэгүй.

Харин Аргата ахань эбдэрхэй тэргэнүүдээ суглуулжа обоолоод, талда шатаажа, нүүрhэн болгоходонь хүн зон хүртэжэ, ядан, таhар татан абажархиба. Тулгаряагаа барагдахадаа, Хүсэтэ дүү тэргэеэ бахал нүүрhэн болгоод туршаха гэжэ шиидээ hэн ха. Муу модон тэргэеэ хаха бута сохижо, гал аhаажархёод унташаhан байна. Үглөөгүүр бодоод нүүрhэеэ суглуулха гэхэдэнь үнэhэ шандарууhаа ондоо юумэн байбагүй.

Арга шадабаригүй, ажалайнгаа алга хосорhондо хара бууhан Хүсэтэ хүбүүн ахынгаа урда алдуугаа мэдэрэн, хамта хүдэлдэг болоhон гэлсэдэг.

Бирахагүй аад, биб гэжэ бэерхэхэдэ ямар хохидолдо хүргэдэгынь ойлгосотой бэзэ.

Б-М. ДЫШИНОВ,
найруулан бэшэбэ.

ТҮHАТАЙ ЗҮБШЭЛ

Түмэр оро болон түмэрөөр хэгдэhэн гэрэйнгээ бусад хэрэгсэл шэрдэхынгээ урда тээ уксуста норгоhон бүдөөр тэрэнние аршагты. Удаань хатааха. Һүүлээрнь шэрдэхэдэтнай хуурасагүй байха.

* * *

Хэрбээ боро каракулиин шарабтар болоо hаань, водородой хайлуулагдаhан перекисеэр (стакан уhан соо сайн 1 халбага перекись) аршахада үнгэ оруулдаг. Тэрээндээ хэдэн дуhал нашатырна спирт нэмэхэ.

* * *

Мебельдээ үнгэ оруулха гээ hаа, воск, скипидар, керосин адлихан хүбяар хэжэ худхаад түрхихэ. Мебелиингээ палированно бэшэ бэйгаа hаань, түрхихынгээ урда тээ бүлеэн уhаар угаагаад, хататар аршагты. Удаань сэмбэ бүдөөр дээрэhээнь аршаха.

ТААБАРИИН ТАЙЛБАРИ

Манай газетын июниин 6-най номерто толилогдоhон таабариин тайлбари: 1. Самолет-нстребитель. 2. Хэтэ. 3. Космонавт.

ЭЛДЭБ ҺОНИН

XVII зуун жэлэй эхээр ... ландиин аралхаашаад ... руу сай асардаг болоhон юм ... дэнэр сайе бурханай ургамал ... жэ нэрлэhэн байгаа. Энэ ... мал Россида XVII зуун ж... хоёрдохи хахадhаа хэрэглэ... дэг боложо эхилhэн байна.

**

Европодо тамхин XVI ... жэлэй эхин багаар бии бо... эхилээ. Түрүүшээр тэрэннье ... домой орондо хэрэглэдэг ... hан. Табак (тамхин) гэhэн ... Америкын уг изагуурай hу... тан зоной хэлэнhээ абта...

ТҮРӨӨГҮЙ Д...

Байгаалиин гайхамшагта... нин «шэди» тухай hа... француз хэблэл мэдээсэ... риж хотын 17 наhатай ... Жак Лоран гэгшын сээжэ... hоо тэрэнэй эхирэй үрөөн ... 1.800 грамм шэгнүүртэй ... гаргажа абаба. Тэрэ үрэ ... шье амидаралай тэмдэ... байха ёhоороол байгаа.

Арбан долоон жэл соо ... Жак өөрынгөө эхир дү... зүрхэнэйнгөө доро талад... руун талынгаа уушханай ... жууда абажа ябаhанаа огто ... дэдэггүй байгаа. Теэд спор... дуратай энэ эдир хүбүүн... гэтэ hорёонhоо ерээд бай... сээжэ соонь ехээр үбдэжэ... лээ.

— Спортын hорёондо ... hэндэм нигэжэ үбдэбэ гэж... рүүлэн hанааб. Теэд үбш... оройдоо болижо үгөөгүй h... гээд Лоран хөөрэнэ.

Түргэн туhаламжа Жа... кые эмнэлтын газарта ас... шалган гэхэдэнь, тэрэнэй ... нэй шалтагаан — өөры... сээжэ дотор эхир дүүгэ... бэеые мүнөө хүрэтэр абажа... hаниинь элирээ.

Тэрэ эхирэйнь үрөөhэ... гаргажа абаха операци ... 50 минута соо үргэлжэлээ...

«Известия» газетын «Неде... хабсаралтаhаа оршуул...

ТААБА...

«Электромашина» заводой ... Г. Л. Ленхобоевой зохёоhон ... рэгсэл — машина, приборнууд ... таабаринууд.

1. Дүрбэн дули хүлтэй, Душэн эршэ гэдэhэтэй, Тар тажаа гуяатай.
2. Эрээхэн хурьган Эбэр дээгүүр мух...а, Эзээ долёогоо.
3. Һэбхэгэрхэн шаазгай hэб hэбхэн добижа, hэр hэрхэн hэбшээлээ.
4. Сагаан тэхэ бабанаа, Сайдамтай уhан бусалаа, Саашань туугаа Сагаан хүнжэлөө хии...

Редактор
Ц. О. ОЧИРОВ.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-У... улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. ре... тора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-... отделов: сельскохозяйственного производства и парти... жизни — 47-59, 35-14, промышленного производства и пар... ной жизни — 48-89, 33-61, корректорская — 35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: идеологичес... — 24-74, советского строительства и быта — 34-93, рабсел... ров и писем — 25—41, 38-30, информации — 32-74 и пере... дов — 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Сов... Министров Бурятской АССР.

Н00139. Зак. № 505...

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

ПРАВДА БУРЯТИИ

Түрүүшын хуудаhанда: Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойн гүйсэhэнтэй дашарамдуулан ВЛКСМ-эй Центральна Комитедэй, КПСС-эй обкомой ВЛКСМ-эй Буряадай обкомдо. Буряадай АССР-эй комсомолшууд болон залуушуулда эльгээhэн амаршалганууд; РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессиин хүдэлмэри тухай мэдээсэл; Н. С. Хрущевой Вальтер Ульбрихттай хөөрэлдэhэн, Н. С. Хрущевой Ирагай сэрэгэй делегацитай уулзаhан тухай ТАСС-ай мэдээсэлнүүд; Борьёогой совхозой hаалишадай зунай үедэ hү ехээр hааhын түлөө мүрысөөндэ оролсоhон тухай бэшэгүүд толилогдоо.

Хоёрдохи хуудаhанда: Буряадай комсомолой 40 жэлэй ойдо зорюулагдан, республикын комсомолшуудай ажал хэрэг тухай олон материал толилогдобо. Тэрэ тоодо ВЛКСМ-эй Буряадай обкомой нэгэдэхи секретарь С. Ивановой хорёод онуудта комсомолой гэшүүн ябаhан С. Мироновой, бусад хүнүүдэй статьянууд тунхаглагдаба.

Гурбадахи хуудаhанда: РСФСР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси дээрэ депутат К. Л. Барьядаевай хэлэhэн үгэ, уласхоорондын байдалаар ТАСС ай мэдээсэлнүүд бии.

Дүрбэдэхи хуудаhан «Субботний огонёк» гэжэ нэрэтэй. Эндэ уншагшад Маша А. гэгшэдэ харюусана, В. Карпенкын шүлэг, зугаа, hонирхолтой бусад зүйлнүүд толилогдонхой.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур.
1964 оной июниин 13.